

STRATEGIJA RAZVOJA

**Instituta za intelektualno vlasništvo
Bosne i Hercegovine
(2008 – 2015)**

Mostar, prosinac 2008.

SADRŽAJ

KRATICE

1. SAŽETAK	4
2. UVOD	5
3. NAMJENA I SVRHA DOKUMENTA	6
3.1. Namjena i svrha Strategije	
3.2. Polazišta u izradi Strategije	
4. INTELKTUALNO VLASNIŠTVO KAO SUVREMENI RESURS U POSTIZANJU EKONOMSKOGA RAZVOJA	8
4.1. Intelktualno vlasništvo u funkciji ekonomskoga razvoja BiH	
4.2. Intelktualno vlasništvo u kontekstu europskih integracija, te pristupanja WTO i ispunjavanja obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)	
5. TEMELJNE KOMPONENTE I NJIHOVA ULOGA U USPOSTAVI, RAZVOJU I DJELOVANJU NACIONALNOGA SUSTAVA INTELKTUALNOGA VLASNIŠTVA	10
5.1. Temeljne komponente nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva	
5.2. Uloga komponenti nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva	
5.3. Korelacija nacionalnih, regionalnih i svjetskih sustava intelektualnoga vlasništva	
6. STANJE POSTOJEĆEG SUSTAVA INTELKTUALNOGA VLASNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE	15
6.1. Legislativa	
6.1.1. Nacionalni zakoni i propisi	
6.1.2. Multilateralni sporazumi, konvencije i ugovori	
6.2. Institucije za uspostavu i ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva	
6.2.1. Institucija za uspostavu prava intelektualnoga vlasništva – Institut za intelektualno vlasništvo BiH	
6.2.2. Institucije za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva	
6.3. Korisnici intelektualnoga vlasništva	
7. USPOSTAVA, RAZVOJ I DJELOVANJE NOVOG SUSTAVA INTELKTUALNOGA VLASNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE.....	28
7.1. Pretpostavke za uspostavu, razvoj i djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH	
7.2. Uloga Instituta u uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva u Bosni i Hercegovini	
8. STRATEGIJA RAZVOJA INSTITUTA U FUNKCIJI USPOSTAVE, RAZVOJA I DJELOVANJA NOVOGA SUSTAVA INTELKTUALNOGA VLASNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE	31
8.1. Misija i strateški ciljevi Instituta	
8.2. Institucionalni kapaciteti Instituta u ostvarivanju strateških ciljeva Instituta	
8.2.1. Redefiniranje mjerodavnosti Instituta sukladno strateškim ciljevima	
8.2.2. Funkcionalni opis sektora i službi Instituta	
8.2.3. Redefiniranje resursa Instituta slijedeći strateške ciljeve	
8.2.4. Koordinacija djelovanja Instituta i institucija za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva	
8.2.5. Obavljanje mjerodavnosti Instituta u entitetima (FBiH i RS)	
8.3. Preporuke za strateški razvoj Instituta	
9. ZAKLJUČAK	46
10. DODACI	47
Dodatak 1: Oblici intelektualnoga vlasništva	
Dodatak 2: Pregled koncepta legislative u području industrijskoga vlasništva	

KRATICE

- BASMP** – Institut za standarde, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BiH
- BiH** – Bosna i Hercegovina
- CARDS** – Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation
(Pomoć Europske zajednice za rekonstrukciju, razvoj i stabilizaciju)
- EPC** - European Patent Convention (Europska patentna konvencija)
- EPO** – European Patent Organization (Europska patentna organizacija)
- FBiH** – Federacija Bosne i Hercegovine
- HW** – Hardware (strojna informatička oprema)
- ICT** - Information and Communication Technologies (Informacijske i komunikacijske tehnologije)
- IP** - Intellectual Property (Intelektualno vlasništvo)
- IPR** - Intellectual Property Rights (Prava intelektualnoga vlasništva)
- IT** - Information Technologies (Informacijske tehnologije)
- IV** – Intelektualno vlasništvo
- OHIM** – Office for Harmonization in the Internal Market (Ured za harmonizaciju internoga tržišta, Ured za žigove i industrijski dizajn Europske unije)
- PC** – osobno računalo
- PCT** – Patent Cooperation Treaty (Ugovor o suradnji u području patenata)
- RS** - Republika Srpska
- SIPA** - Državna agencija za istrage i zaštitu
- SSP** – Stabilization and Association Agreement (Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju)
- TRIPS** – Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights
(Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnoga vlasništva)
- UNECE** – United Nations Economic Commission for Europe (Ekonomsko povjerenstvo Ujedinjenih naroda za Europu)
- VPN** – Virtual Private Network (Virtualna privatna mreža)
- WCO** – World Customs Organization (Svjetska carinska organizacija)
- WIPO** – World Intellectual Property Organization (Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo)
- WTO** - World Trade Organization (Svjetska trgovinska organizacija)

1. SAŽETAK

Ovaj dokument, nazvan *Strategija razvoja Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine (Strategija)*, predstavlja osnovu za sustavnu uspostavu, razvoj i djelovanje cjelovitoga i efikasnoga sustava intelektualnoga vlasništva Bosne i Hercegovine sukladno ponajprije zahtjevima aktualnih, te predstojećih integracijskih procesa Bosne i Hercegovine u EU, ispunjenju obveza iz SPP, te pristupanju WTO-u, ali, isto tako, i stvaranju preduvjeta za uporabu intelektualnoga vlasništva u postizanju ekonomskoga razvoja utemeljenog na konkurentnosti robe i usluga. U uskoj svezi s time su poticaj za razvoj inovacijskih aktivnosti, transfer tehnologije, uspostava tržišnih odnosa i slobodno kretanje robe i usluga.

O intelektualnome vlasništvu kao suvremenom resursu za postizanje ekonomskoga razvoja i njegovim temeljnim značajkama govori se u 4. poglavlju, čime se skreće pozornost na činjenicu da uporaba intelektualnoga vlasništva, po naravi stvari, predstavlja neupitan interes gospodarskih entiteta, kao i pojedinaca koji stvaraju nove vrijednosti, što zaslužuje i potporu šire društvene zajednice.

Sustav intelektualnoga vlasništva obuhvaća niz elemenata koji se, u svrhu zornijeg prikaza i transparentnije obrade, mogu grupirati u tri komponente čija uspostava i usklađeno djelovanje omogućava djelovanje sustava kao cjeline, što je prikazano u 5. poglavlju.

Polazeći od stanja postojećega sustava intelektualnoga vlasništva Bosne i Hercegovine prikazanoga u 6. poglavlju, u 7. poglavlju težište *Strategije* stavljeno je na izgradnju efikasnoga institucionalnoga okvira, prvenstveno Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine kao stožerne institucije u iniciranju, moderiranju i koordiniranju aktivnosti kojima se postižu uspostava, razvoj, djelovanje i primjena novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH.

Na taj način, osim svoje izvorne i temeljne mjerodavnosti, koja se sastoji u dodjeli prava industrijskoga vlasništva u BiH, Institut preuzima ulogu predvodnika u ostvarivanju misije na uspostavi, razvoju, djelovanju i primjeni novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH. Time na najbolji način, slijedeći svoje zakonske ovlasti, svoje institucionalne veze sa europskim i međunarodnim sustavom intelektualnoga vlasništva, poznavanjem stručnoga područja i iskustvom doprinosi razvoju i primjeni cjelokupnoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH.

Unapređenjem i daljnjim razvojem resursa Instituta u svrhu osposobljavanja za preuzimanje novih mjerodavnosti sukladno ovoj strategiji, Institut bi se najkasnije do 2015. godine trebao definitivno profilirati kao vodeća snaga i stožerna institucija u aktivnostima iniciranja, moderiranja i koordiniranja razvoja i primjene novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH sukladno zahtjevima WTO i EU, kao i potrebama ostvarivanja ekonomskoga razvoja Bosne i Hercegovine.

2. UVOD

Povijesna izgradnja međunarodnoga, kao i nacionalnih sustava intelektualnoga vlasništva, koja datira od konca 19. stoljeća, odvijala se u smjeru zaštite interesa entiteta i pojedinaca koji su stvarali određene kreacije uma, ali je sve više rastao ekonomski značaj uporabe industrijskoga vlasništva u funkciji postizanja gospodarskoga razvoja.

Kontinuirani i snažni razvoj sustava intelektualnoga vlasništva u posljednjih stotinjak godina posljedica je uvjerenosti vodećih zemalja u svijetu da je intelektualno vlasništvo dio ukupnoga nacionalnoga bogatstva i moćno sredstvo gospodarskoga razvoja. Tako sustav intelektualnoga vlasništva postaje moćno oruđe za transformaciju kreativnosti u kapital i ugled, budući da omogućava zakonsko vlasništvo na intelektualnoj imovini s isključivim pravom raspolaganja.

Danas se sustavna uporaba intelektualnoga vlasništva u funkciji gospodarskoga razvoja susreće redovito u zemljama čije su ekonomije utemeljene na vlasničkim i tržišnim načelima. Zahvaljujući tomu je na svim razinama nacionalne vertikale, od najviših instanci izvršne, pa i zakonodavne vlasti, preko upravljačkih struktura u znanstvenome, istraživačkome, razvojnome, visokoobrazovnom, te ukupnom gospodarskom sektoru, sve do pojedinaca koji participiraju kao izvršitelji u tim sektorima, formirana svijest o značaju uporabe intelektualnoga vlasništva u gospodarskom i nacionalnom razvoju.

Zahvaljujući tomu, u tim zemljama danas ne postoje nikakve dvojbe glede uporabe intelektualnoga vlasništva u funkciji razvoja, nego vlada potpuna uvjerenost da u suvremenim uvjetima, s procesima globalizacije bez adekvatne uporabe intelektualnoga vlasništva nije ni moguće postizanje globalne konkurentnosti proizvoda i usluga kao pretpostavke za ostvarenje visokoga stupnja gospodarskoga razvoja, koji se ogleda u povoljnoj bilanci robne razmjene, zadovoljavajućoj uposlenosti i visokom bruto nacionalnom dohotku.

Kao rezultat takvoga stanja, u tim državama su uspostavljeni, razvijeni i uspješno djeluju nacionalni sustavi uporabe intelektualnoga vlasništva koji, osim legislativne i institucionalne komponente, obuhvaćaju i učinkovitu korisničku komponentu. Ta komponenta počiva na modelima uporabe intelektualnoga vlasništva u funkciji razvojnih i poslovnih ciljeva, u ključnim sektorima kao što su gospodarski (veliki gospodarski sustavi, malo i srednje poduzetništvo, obrtnici), istraživačko-razvojni, znanstveni i visokoobrazovni sektor.

Prava industrijskoga vlasništva (patent, robni i uslužni žig, industrijski dizajn, zemljopisna oznaka, planovi rasporeda integriranih sklopova) stječu se u upravnim postupcima koji se vode pred mjerodavnom institucijom (u BiH to je Institut za intelektualno vlasništvo). A autorska prava (prava autorā na djelima iz područja književnosti, znanosti i umjetnosti) i srodna prava (prava umjetnika izvođača, prava proizvođača fonograma, videograma, baza podataka i prava radiodifuznih organizacija – proizvođača emisija) nastaju stvaranjem samoga djela i ona nisu uvjetovana ispunjenjem bilo kakvih formalnosti.

Stečeno pravo industrijskoga vlasništva omogućava:

- Ekskluzivnu proizvodnu i tržišnu eksploataciju
  - izuma, zaštićenoga patentom;
  - znaka, zaštićenoga robnim/uslužnim žigom;
  - vanjskoga oblika proizvoda, zaštićenoga industrijskim dizajnom;
  - oznake kojom se označava da roba potječe sa određenoga teritorija, registrirane kao oznaka zemljopisnoga podrijetla (zemljopisna oznaka);
  - topografije poluvodičkih proizvoda;
- Isključivanje mogućnosti neovlaštene uporabe, kopiranja i imitiranja proizvoda i djela.

Temeljni oblici intelektualnoga vlasništva prikazani su u Dodatku 1.

Vrlo važna komponenta sustava intelektualnoga vlasništva je ostvarivanje stečenih prava, što se postiže građanskopravnom i kaznenopravnom zaštitom, te administrativnim mjerama (inspekcijski nadzor i carinske mjere).

3. NAMJENA I SVRHA DOKUMENTA

3.1. Namjena i svrhe Strategije

Ovaj dokument, Strategija razvoja Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine (*Strategija*), daje detaljniju razradu okvira i pravaca razvoja Instituta, kao osnove i pretpostavke za izradu programa kojim se postižu uspostava, razvoj i djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH.

Strategijom se utvrđuju smjernice i aktivnosti kako bi se Institut osposobio da, osim aktivnosti iz svoje aktualne mjerodavnosti utvrđene zakonom, preuzimanjem novih mjerodavnosti može doprinijeti da sustav intelektualnoga vlasništva BiH postane kompatibilan sustavima intelektualnoga vlasništva u zemljama EU, te na taj način doprinio ekonomskom, socijalnom i kulturnom razvoju BiH sukladno dosezima modernoga društva utemeljenoga na znanju.

Strategija ima svrhu:

- Definirati temeljne odrednice novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH koji će omogućiti razinu zaštite intelektualnoga vlasništva u BiH sličnu onoj u zemljama EU sukladno obvezama preuzetim relevantnim međunarodnim ugovorima;
- Odrediti ulogu Instituta u razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH kao pokretača i koordinatora aktivnosti stjecanja i uporabe intelektualnoga vlasništva kao poluge gospodarskoga razvoja;
- Definirati strategiju razvoja Instituta putem preporuka za:
  - ✚ Razvoj pretpostavki za efikasno djelovanje Instituta (kadrovski resurs, organizacijska struktura, tehnološka osnovica rada, financiranje);
  - ✚ Razvoj temeljnih funkcija Instituta (administrativni postupci dodjele prava industrijskoga vlasništva, informacijska djelatnost, promidžbeno-edukativne aktivnosti);
  - ✚ Automatizaciju upravnih postupaka i procedura u svrhu efikasnijega i kvalitetnijega pružanja usluga korisnicima;
  - ✚ Promicanje suradnje sa institucijama mjerodavnim za provedbu prava intelektualnoga vlasništva u Bosni i Hercegovini (sudovi, carinska tijela, tržišne inspekcije, tužiteljstvo, policija i drugi);
  - ✚ Intenziviranje suradnje sa međunarodnim institucijama (WIPO, WTO, WCO, UNECE, EPO i druge), te sa nacionalnim institucijama u području intelektualnoga vlasništva u regionu.

3.2. Polazišta u izradi Strategije

Temeljni zahtjevi u izradi Strategije zasnivaju se na operacionaliziranju neophodnih mjera koje su zacrtane u *Strategiji integriranja Bosne i Hercegovine u Europsku uniju*, i to:

- a) Osposobiti Institut za intelektualno vlasništvo BiH i raditi na unapređivanju njegovih kapaciteta,
- b) Pristupiti svim relevantnim međunarodnim konvencijama i udrugama u području zaštite intelektualnoga vlasništva,
- c) Intenzivirati suradnju između sudova, tržišnih inspekcija, carinskih i policijskih snaga radi efikasnije borbe protiv krivotvorenja i piratstva,
- d) Pratiti tehnološki napredak i, sukladno tomu, stručno usavršavati osoblje koje radi na razmatranju prijava u području zaštite autorskih i drugih srodnih prava,
- e) Pokrenuti kampanju informiranja svih ključnih i zainteresiranih osoba, uključujući i širu javnost, o značaju intelektualnoga vlasništva, kao segmenta unutarnjega tržišta.

U polazišta *Strategije* su uvršteni također:

- Relevantni propisi BiH u području intelektualnoga vlasništva,
- Međunarodni propisi čija je stranka BiH (međunarodni pravni poredak u području intelektualnoga vlasništva),

- Program rada Instituta za intelektualno vlasništvo BiH za 2008. godinu,
- Preporuke Regional 2002 CARDS Intellectual Property Rights in the Western Balkans,
- Preporuke međunarodnih institucija, prvenstveno WIPO (IP Strategies for Development, The 45 Agreed Recommendation under the WIPO Development Agenda,..), UNECE,
- Preporuke stalnih tijela WIPO-a (stalni komiteti, *ad hoc* radne skupine i dr.).

Iz *Strategije* proizlaze parametri za unapređenje legislativne, institucionalne i korisničke komponente sustava intelektualnoga vlasništva u BiH, uz navođenje argumenata koji apostrofiraju Institut kao glavnu pokretačku snagu aktivnosti na planu uspostave, razvoja i djelovanja novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH, te se definiraju pravci i dinamika razvoja kapaciteta Instituta.

Predviđeno je da se do navedenoga cilja dođe putem rezultata sljedećih triju komponenti:

- razvoj institucionalnih kapaciteta Instituta, kao i razvoj institucija za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva i razvoj korisnika sustava intelektualnoga vlasništva,
- jačanje legislativnoga okvira sukladno TRIPS-plus i zahtjevima SSP,
- razvoj korisnika intelektualnoga vlasništva.

Za realizaciju navedenih komponenti prvi korak je definiranje odrednica sustava intelektualnoga vlasništva u BiH s posebnim naglaskom na razvoj Instituta koji zauzima stožernu poziciju u sustavu intelektualnoga vlasništva BiH, te je izgradnja kadrovskoga, funkcionalnoga i tehnološkoga resursa Instituta ključni preduvjet za uspostavu novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH.

U svrhu određenosti *Strategije*, definirane su preporuke za razvoj pouzdanoga i efikasnoga sustava zaštite i uporabe intelektualnoga vlasništva BiH kao preduvjeta za integracijske procese i pristupanje WTO, te ispunjenje obveza iz SSP, kao i razvoj stranih ulaganja i poticanje gospodarskoga, znanstvenoga i kulturnoga razvoja, čija bi se realizacija odvijala prema planovima i programima Instituta:

- kratkoročno – za razdoblje 2008 - 2009.
- srednjoročno - za razdoblje 2009 - 2012.
- dugoročno - za razdoblje 2013 - 2015.

4. INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO KAO SUVREMENI RESURS U POSTIZANJU EKONOMSKOGA RAZVOJA

Općepoznato je da svekoliki proizvodi ljudskoga uma, intelektualni proizvodi, postižu svoju vrijednost umnožavanjem, uporabom i prikazivanjem drugim ljudima, pa ih nije moguće zaštititi skrivanjem, zatvaranjem ili nekom drugom fizičkom zaštitom.

Za njihovu zaštitu razvijen je sustav pravne zaštite, sustav intelektualnoga vlasništva, kojim se pomoću sredstava i institucija pravnog sustava štiti pravo vlasnika na raspolaganje, uporabu i stjecanje koristi od zaštićenoga nematerijalnoga dobra.

Tako sustav intelektualnoga vlasništva postaje moćno oruđe za transformaciju rezultata kreativnosti u kapital i ugled, budući da njihovim titularima omogućava zakonsko vlasništvo na intelektualnoj imovini sa isključivim pravom raspolaganja i uporabe.

Moderno zakonodavstvo razlikuje niz oblika intelektualnoga vlasništva kako je prikazano u Dodatku 1.

Rezultat ostvarenja sintagme „*ekonomija utemeljena na znanju*“ u osnovi je stvaranje mnogovrsnih kreacija i dostignuća utemeljenih na znanju, čiji je krajnji cilj postizanje globalne konkurentnosti proizvoda i usluga, kao osnove i preduvjeta za uravnoteženu robnu razmjenu i

povećanje uposlenosti, odnosno razvoja gospodarstva u cjelini sukladno potrebama za učinkovit odgovor na izazove gospodarskoga okruženja.

Postizanje navedenoga cilja u suvremenim uvjetima pretpostavlja, između ostaloga, obveznu i redovitu aktivnost kojom se sve ostvarene kreacije i rezultati utemeljeni na znanju pravno štite odgovarajućim oblikom intelektualnoga vlasništva. Time se sprečava ne samo rasipanje resursa uloženi u stvaranje rezultata intelektualnih aktivnosti nego i isključuje mogućnost da se ti rezultati nekontrolirano i nedopušteno koriste. S druge strane se omogućava da ih kapitaliziraju entiteti i pojedinci koji su ih ostvarili.

Kao rezultat razvoja tijekom skoro 125 godina u međunarodnim, ali i nacionalnim okvirima, danas u zemljama sa ekonomijama tradicionalno utemeljenim na vlasničkim i tržišnim načelima svjedočimo o učinkovitom djelovanju uspostavljenih i razvijenih sustava intelektualnoga vlasništva.

Dug je niz pokazatelja koji svjedoče o učinkovitoj uporabi nacionalnih sustava intelektualnoga vlasništva u funkciji gospodarskoga razvoja u zemljama sa ekonomijama tradicionalno utemeljenim na vlasničkim i tržišnim načelima, što je rezultat povijesne uvjetovanosti i stvorenih pretpostavki.

Razvoj intelektualnoga, a napose industrijskoga, vlasništva u svijetu, kao i stečena pozitivna iskustva u praktičnoj uporabi njegovih učinaka rezultirali su time da je za gospodarske sustave industrijski razvijenih zemalja intelektualno vlasništvo postalo neupitni i nezamjenjivi suvremeni resurs i sredstvo u postizanju globalne konkurentnosti i uspjeha u tržišnoj utakmici ne samo na globalnom i regionalnom planu nego i u domaćim okvirima.

Zahvaljujući povijesnom razvoju, kao i praktičnim iskustvima, u tim zemljama, koje bh. gospodarstvu, zapravo, predstavljaju konkurentsko gospodarsko okruženje kako u okviru EU, tako i u globalnim okvirima, na svim razinama nacionalne vertikale, od najviših instanci izvršne, pa i zakonodavne vlasti preko upravljačkih struktura u znanstvenom, istraživačkom, razvojnom, visokoobrazovnom, te ukupnom gospodarskom sektoru, pa sve do pojedinaca koji participiraju kao izvršitelji u tim sektorima, ne samo da postoji stručna informiranost nego je formirana, i nepogrešivo djeluje, neupitna svijest da ne postoje nikakve dvojbe glede potrebe da se intelektualno vlasništvo uporabi u funkciji razvoja.

Kao krajnji rezultat toga povijesnoga razvoja u tim zemljama, koje, uostalom, tradicionalno pripadaju čelnoj skupini industrijski razvijenih zemalja u svijetu, postignuta je odgovarajuća sinteza istraživačko-razvojnog (I&R) sektora, te ukupnih inovacijskih procesa sa sustavom intelektualnoga vlasništva, uz istodobno inkorporiranje intelektualnoga vlasništva u sve društvene segmente i aktivnosti relevantne za postizanje globalne konkurentnosti tehničkih rješenja i proizvoda utemeljenih na rezultatima vlastitih znanstvenih i istraživačko-razvojnih, te s njima povezanih procesa.

Aktualno stanje u Bosni i Hercegovini glede uporabe intelektualnoga vlasništva u funkciji gospodarskoga razvoja dobra je osnova za približavanje praksi koja je zastupljena u zemljama konkurentskoga gospodarskoga okruženja kako u EU, tako i u globalnim okvirima. Pri tomu se radi o zemljama čije su ekonomije povijesno utemeljene na vlasničkim i tržišnim načelima i koje već imaju uspostavljeno učinkovito djelovanje sustava uporabe intelektualnoga vlasništva u funkciji razvoja.

4.1. Intelektualno vlasništvo u funkciji ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine

Da bi se u Bosni i Hercegovini dostiglo stanje učinkovite uporabe intelektualnoga vlasništva u funkciji gospodarskoga razvoja po uzoru na zemlje sa ekonomijama povijesno utemeljenim na vlasničkim i tržišnim načelima, potrebno je uspostaviti odgovarajući nacionalni sustav intelektualnoga vlasništva, te postići njegovo učinkovito djelovanje i razvoj. Za to je neophodno stvoriti niz uvjeta i provesti sasvim određene konkretne aktivnosti, kojima se ponajprije trebaju prevladati nepovoljne povijesno uvjetovane okolnosti sa aspekta važnosti prava intelektualnoga vlasništva.

Ovom strategijom se definiraju potrebne pretpostavke za uspostavu, razvoj, te učinkovito djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva Bosne i Hercegovine čija se uporaba pretpostavlja u funkciji ekonomskoga razvoja.

4.2. Intelektualno vlasništvo u kontekstu europskih integracija, te pristupanja WTO i ispunjavanju obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)

Uspostavljen i razvijen novi sustav intelektualnoga vlasništva sa učinkovitim djelovanjem pretpostavka je i uvjet za ostvarenje europskih integracijskih procesa, kao i pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO - World Trade Organization).

U ovom se dokumentu navode uvjeti i mjere kojima se postiže osposobljavanje Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine da bi, uz svoje aktualne temeljne mjerodavnosti, mogao preuzeti i nove mjerodavnosti kojima će inicirati, koordinirati, te dati potrebni doprinos za uspostavu, razvoj i djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva Bosne i Hercegovine kao pretpostavke ne samo za postizanje zadovoljavajućeg ekonomskoga razvoja nego i za ostvarenje europskih integracijskih procesa, kao i pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO).

5. TEMELJNE KOMPONENTE I NJIHOVA ULOGA U USPOSTAVI, RAZVOJU I DJELOVANJU NACIONALNOGA SUSTAVA INTELEKTUALNOGA VLASNIŠTVA

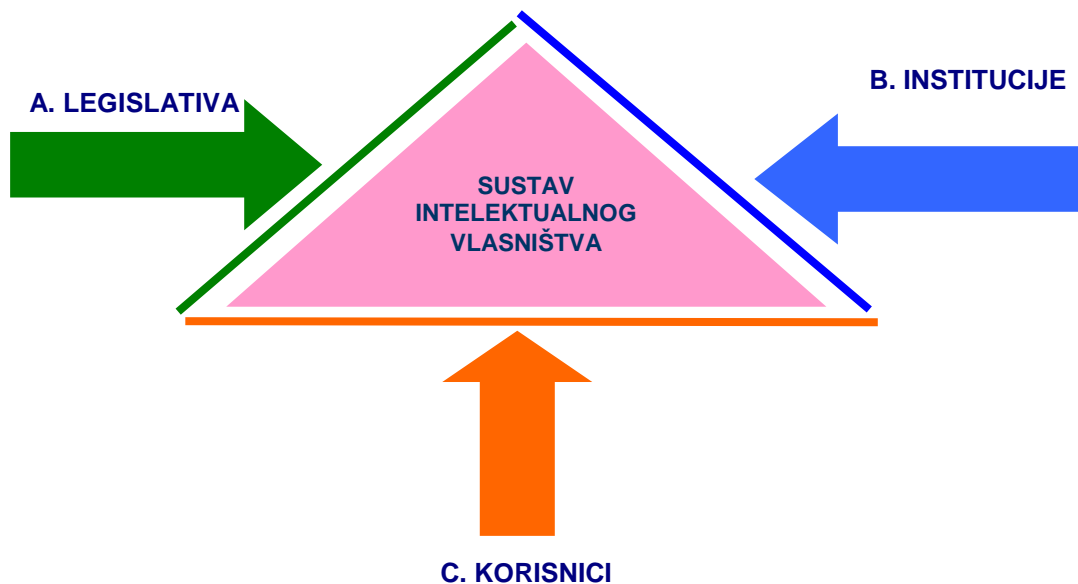
5.1. Temeljne komponente nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva

Postizanje i ostvarivanje sustavne zaštite intelektualnoga vlasništva pretpostavlja postojanje i funkcioniranje opsežnog skupa zakona u čijoj provedbi sudjeluje niz institucija i sudionika.

Sustavno razmatranje intelektualnoga vlasništva u nacionalnim okvirima može se zorno prikazati putem tri temeljne komponente: *legislativa – institucije - korisnici* koje predstavljaju preduvjete za zaštitu ostvarenih rezultata znanja u interesu entiteta i pojedinaca koji su ih ostvarili, ali pruža niz mogućnosti i načina stavljanja tih rezultata u funkciju postizanja globalne konkurentnosti proizvoda i usluga.

Djelovanjem svih tih komponenti, koje se oslanjaju na postojanje odgovarajućih resursa, kapaciteta, pretpostavki i uvjeta, sustav intelektualnoga vlasništva postaje moćno oruđe za transformaciju rezultata kreativnosti u određeni oblik prava, kao osnova za stjecanje kapitala i ugleda.

Dakle, nacionalni sustav intelektualnoga vlasništva može se simbolički predočiti kao trokut sastavljen od triju temeljnih komponenti:

Pojedine navedene komponente sastoje se od elemenata kao što slijedi:

A. LEGISLATIVA:

- Međunarodne konvencije i ugovori u području intelektualnoga vlasništva,
- Zakoni koji se odnose na intelektualno vlasništvo,
- Podzakonski akti (pravilnici i provedbeni akti),
- Metodologija o postupanju Instituta u relevantnim upravnim postupcima za prava industrijskoga vlasništva.

B. INSTITUCIJE, čija je mjerodavnost:

- Priprema i predlaganje legislative u području prava intelektualnoga vlasništva,
- Priprema i predlaganje međunarodnih konvencija, ugovora i sporazuma u području intelektualnoga vlasništva,
- Vođenje postupaka za dodjelu prava industrijskoga vlasništva,
- Ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva pravnim instrumentarijem iz mjerodavnosti pravosuđa, tužiteljstva, tržišne inspekcije, postupka na granici, policije, poljoprivrede, udruge za kolektivno ostvarivanje autorskoga prava i srodnih prava.

C. KORISNICI:

- a. Podnositelji prijave za zaštitu industrijskoga vlasništva (domaći i strani),
- b. Korisnici informacijskih fondova u području intelektualnoga vlasništva,
- c. Autori i titulari po osnovi autorskoga prava i srodnih prava.

Djelovanje svakog nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva pretpostavlja postojanje i učinkovito djelovanje svih triju navedenih komponenti, što znači:

- široki **legislativni** okvir kojim se na teritoriju pojedine države uspostavljaju pravna osnova i mehanizam zaštite ostvarenih rezultata znanja;
- djelovanje niza nadležnih **institucija** koje osiguravaju kako uspostavu prava, tako i ostvarivanje tih stečenih prava;
- postojanje mnogobrojnih i raznovrsnih **korisnika**, entiteta i pojedinaca aktivnih u uporabi intelektualnoga vlasništva.

Rezultat sinergije navedenih komponenti su izgradnja i implementiranje modela kojim se postiže stavljanje zaštićenih rezultata kreativnih aktivnosti u funkciju ekonomskoga i društvenoga razvoja.

Da bi sve potencijalne mogućnosti koje tako koncipiran sustav intelektualnoga vlasništva pruža društvu došle do izražaja, mora postojati i ambijent u kojem su sve komponente nazočne i funkcionalne.

Nedostatak bilo koje od njih dovodi u pitanje djelovanje sustava intelektualnoga vlasništva kao cjeline, što vodi stagnaciji i nazadovanju gospodarstva, manjku interesa za kreativnost i inovativnost, a poslovna klima gubi vitalnost, konzistentnost i uvjerljivost.

5.2. Uloga komponenti nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva

LEGISLATIVA

Legislativu u području intelektualnoga vlasništva tvore nacionalni zakoni i provedbeni propisi, te međunarodne konvencije i ugovori. Međunarodne konvencije i ugovori odražavaju najnovije svjetske domete koji su rezultat djelovanja i doprinosa većine država svijeta koje su okupljene u Svjetskoj organizaciji za intelektualno vlasništvo (WIPO).

Iz perspektive svake pojedine države članice WIPO-a potrebno je osigurati praćenje tih dometa, te participirati u njihovoj razradi i usvajanju i osigurati pravodobno pristupanje i pripremu uvjeta za njihovu implementaciju u nacionalnim okvirima.

Posebnu obvezu predstavlja legislativa uspostavljena unutar EU, a iskazana određenim brojnim direktivama.

Kad je u pitanju nacionalno zakonodavstvo u području intelektualnoga vlasništva, ono treba odražavati suvremene trendove sadržaja i rješenja, ali posebice mora biti usklađeno sa aktualnim zahtjevima EU - integracijskim procesima, te pristupanjem WTO.

Da bi se to moglo ostvariti na kvalitetan i pravodoban način, u nacionalnim okvirima treba postojati institucija čija mjerodavnost obuhvaća:

- Praćenje primjene postojeće i razvoj nove nacionalne legislative, inoviranje postojećih, te izrada novih zakonskih prijedloga;
- Suradnja sa međunarodnim organizacijama (WIPO, UNECE, WCO, WTO), regionalnim, prije svega EU (EPO, OHIM) i nacionalnim uredima za intelektualno vlasništvo u funkciji razvoja nacionalne legislativne komponente;
- Doprinos razvoju i djelovanju drugih nacionalnih institucija čija mjerodavnost obuhvaća i intelektualno vlasništvo putem suradnje, te iniciranja i objedinjavanja zajedničkih aktivnosti

na legislativnom planu u svrhu učinkovitog djelovanja svake pojedine, kao i svih tih institucija zajedno.

Također, institucija mora raspolagati dostatnim resursima, prije svega dostatnim brojem educiranog i specijaliziranog osoblja za obavljanje poslova u području intelektualnoga vlasništva.

INSTITUCIJE

Bitnu komponentu za djelovanje nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva tvori niz institucija, među kojima se posebice ističe institucija za priznanje prava intelektualnoga vlasništva, vođenjem postupaka za dodjelu prava industrijskoga vlasništva (u BiH to je Institut za intelektualno vlasništvo), a druge institucije se ubrajaju u skupinu institucija za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva.

a) Institut za intelektualno vlasništvo – institucija za uspostavu prava intelektualnoga vlasništva

Za djelovanje Instituta potrebni su određeni kapaciteti (odgovarajući broj educiranoga i specijaliziranoga osoblja u području intelektualnoga vlasništva), kao i odgovarajuća materijalna sredstva, te pripadajući radni prostor sa uredskom i informatičkom opremom za profesionalno, kvalitetno i ažurno vođenje postupaka za dodjelu prava industrijskoga vlasništva i pružanje informatičkih usluga, odnosno pretraživanje baza podataka za:

- patente
- znakove razlikovanja (žigovi, industrijski dizajn, zemljopisne oznake).

b) Institucije za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva

Za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva pretpostavka je postojanje i djelovanje određenoga broja institucija čija mjerodavnost obuhvaća i intelektualno vlasništvo. Te institucije trebaju raspolagati određenim kapacitetima (odgovarajući broj educiranoga i specijaliziranoga osoblja za poslove u području intelektualnoga vlasništva), kao i odgovarajućim materijalnim sredstvima za profesionalnu, kvalitetnu i ažurnu provedbu aktivnosti, postupaka i mjera iz mjerodavnosti po osnovi intelektualnoga vlasništva.

KORISNICI

Pojedini nacionalni sustav intelektualnoga vlasništva dobar je u tolikoj mjeri u kojoj služi korisnicima da njegovom primjenom ostvare učinkovito i što brže postizanje vlastitoga, a time i općenacionalnoga gospodarskoga razvoja.

Korisnici sustava intelektualnoga vlasništva mogu se svrstati u 6 osnovnih skupina:

- a) gospodarski sustavi,
- b) mali i srednji poduzetnici,
- c) razvojno-istraživačke institucije,
- d) visokoobrazovne institucije,
- e) obrtnici,
- f) inovatori.

Razvoj korisničke komponente sustava intelektualnoga vlasništva predstavlja apsolutni nacionalni interes i prioritet kao pretpostavka za dostizanje stanja i prakse konkurentskoga okruženja u EU, kao i u globalnim okvirima.

Vrlo je važno kod korisnika postići ovladavanje osnovama intelektualnoga vlasništva, što je neophodno za profesionalnu, kvalitetnu i ažurnu provedbu aktivnosti, postupaka i mjera u funkciji stjecanja, održavanja, prometa prava (prijenos prava, licencija, zaloga i dr.),

ostvarivanja, te uporabe i kapitalizacije vlastitih dometa zaštićenih nekim od oblika intelektualnoga vlasništva.

Iskustvo, a osobito aktualno stanje u BiH, ukazuju da ne treba očekivati da se svaki pojedini korisnik sâm osposobi i stvori pretpostavke za uporabu intelektualnoga vlasništva kako to nameće konkurentsko okruženje. Stoga je potrebno da se u okviru nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva predvide odgovarajući resursi koji bi inicirali i sudjelovali u procesima kojima bi se osigurali primjereni kapaciteti za razvoj korisnika (odgovarajući broj educiranoga i specijaliziranoga osoblja u području intelektualnoga vlasništva u institucijama, ali i kod korisnika, kao i materijalna sredstva za razvoj javne svijesti). Važan segment ovoga procesa predstavljaju i zastupnici za zaštitu industrijskoga vlasništva i odvjetnici u čijoj djelatnosti je i područje prava intelektualnoga vlasništva.

Da bi se postigli uspostava, razvoj i djelovanje sustava intelektualnoga vlasništva, uz tri navedene komponente, mora postojati svijest šire društvene zajednice, odnosno na svim razinama nacionalne vertikale, od najviših instanci izvršne, pa i zakonodavne vlasti, preko upravljačkih struktura u znanstvenom, istraživačkom, razvojnom, visokoobrazovnom, te ukupnom gospodarskome sektoru, sve do pojedinaca koji participiraju kao izvršitelji u tim sektorima, trebaju biti prepoznate vrijednost i važnost efikasnoga funkcioniranja sustava intelektualnoga vlasništva.

5.3. Korelacija nacionalnih, regionalnih i svjetskih sustava intelektualnoga vlasništva

Prigodom uspostavljanja, te omogućavanja učinkovitoga djelovanja, a osobito razvoja nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva, neophodno je uzeti u obzir da, osim nacionalnih sustava intelektualnoga vlasništva, iznimno važnu ulogu na svjetskoj sceni imaju regionalni i globalni sustavi zaštite intelektualnoga vlasništva. To je rezultat snažnih integracijskih i globalizacijskih procesa, što sve nameće potrebu jačanja, prije svega, suradnje sa EU putem harmonizacije legislative intelektualnoga vlasništva, ali i objedinjavanje administrativnih procesa zaštite intelektualnoga vlasništva u svrhu racionalizacije i povećanja efikasnosti.

Primijenjena rješenja obuhvaćaju zajedničku uporabu postojećih resursa, ujednačavanje troškova, osnivanje zajedničkih institucija (ureda, sudova), uporabu zajedničkih baza podataka, provedbu objedinjenih postupaka potpunoga ispitivanja patenata unutar regionalnih organizacija.

Regionalna suradnja dovela je do osnutka i djelovanja regionalnih ureda intelektualnoga vlasništva koji provode postupke dodjele prava intelektualnoga vlasništva, te na taj način povećavaju kvalitetu i efikasnost i smanjuju troškove stjecanja intelektualnoga vlasništva.

Iako svaka zemlja članica Organizacije ujedinjenih naroda samostalno, poštujući pri tomu zajednička dogovorena pravila, uređuje stjecanje i iskorištavanje prava intelektualnoga vlasništva na svom teritoriju, uspostavljeni su regionalni uredi za industrijsko vlasništvo koji postupke stjecanja i održavanja na snazi nekog od oblika industrijskoga vlasništva provode objedinjeno za više zemalja.

Vodeća institucija u području intelektualnoga vlasništva u globalnim razmjerima jeste, bez sumnje, Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (World Intellectual Property Organization - WIPO).

WIPO je jedna od 16 specijaliziranih agencija Organizacije ujedinjenih naroda sa sjedištem u Ženevi. Utemeljen je 1970. godine, a danas okuplja 184 države (više od 90% svih zemalja u svijetu). WIPO administrira 21 međunarodni ugovor (15 u području industrijskoga vlasništva i 6 u području autorskoga prava).

Regionalni uredi

Trenutačno u svijetu djeluju sljedeći regionalni uredi:

URED	DJELUJE OD	ČLANICE	SJEDIŠTE	TIP I.V.
European Patent Office (EPO)	1977.	34 europske zemlje	Haag, Munchen, Berlin	Patenti
OHIM (Office for Harmonization of the Internal Market)	1996.	27 zemalja EU	Alikante (Španjolska)	Žig Zajednice i industrijski dizajn Zajednice
Euroasian Patent Office	1994.	11 zemalja bivšega SSSR-a	Moskva	Patenti
African Intellectual Property Organization	1962.	15 zemalja francuskoga govornoga područja u Africi	Kamerun	Industrijsko vlasništvo
African Regional Industrial Property Organization (ARIPO)	1976.	14 zemalja engleskoga govornoga područja u Africi	Zimbabve	Industrijsko vlasništvo
Patent Office of the Gulf Cooperation Council	1999.	6 zemalja Gulfa	Riyad	Patenti

6. STANJE POSTOJEĆEG SUSTAVA INTELEKTUALNOGA VLASNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Aktualno stanje postojećeg sustava intelektualnoga vlasništva BiH predstavlja polaznu osnovu za definiranje sadržaja i razmjera promjena kojima bi se uspostavio novi suvremeni sustav intelektualnoga vlasništva BiH.

Prikaz aktualnoga stanja prikladno je dati putem prikaza triju temeljnih komponenti: [legislativa – institucije - korisnici](#).

Sadržaj i razmjeri potrebnog unapređenja zaštite intelektualnoga vlasništva BiH proizlaze prvenstveno iz:

- ✚ Uporabe intelektualnoga vlasništva za postizanje ekonomskoga razvoja BiH sukladno potrebama konkurentskoga okruženja u EU, ali i globalno;
- ✚ Procesa pristupanja WTO-u koji je započeo 1999. god., a u okviru kojeg se očekuje da se legislativa u području intelektualnoga vlasništva usuglasi sa Sporazumom TRIPS;
- ✚ Pristupanja BiH SSP za što su pregovori s EU započeli 2005. god., a iz kojih proizlazi potreba unapređenja zaštite intelektualnoga vlasništva sukladno TRIPS-u i *Acquis Communautaire*, odnosno ispunjenja obveza iz *Privremenoga sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima* između Europske zajednice, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane («*Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori*» broj 5/08).

Unapređenjem postojećega sustava tako da on udovoljava navedenim zahtjevima uspostavio bi se novi suvremeni sustav intelektualnoga vlasništva BiH.

6.1. Legislativa

6.1.1. Nacionalni zakoni i provedbeni propisi

Pregled bh. zakona i provedbenih propisa u području intelektualnoga vlasništva koji važe i koji su u pripremi dan je u sljedećoj tablici:

	NO.	LAW/REGULATION	PUBLISH
VAŽE	1.	Zakon o autorskoj pravu i srodnim pravima u Bosni i Hercegovini	„Službeni glasnik BiH” br. 7/02, 32/02 i 76/06
	2.	Zakon o industrijskoj vlasništvu u Bosni i Hercegovini	„Službeni glasnik BiH” br. 3/02 i 29/02
	3.	Zakon o zaštiti novih biljnih sorti	„Službeni glasnik BiH” broj 46/04
	4.	Zakon o administrativnim pristojbama	„Službeni glasnik BiH” br. 16/02, 19/02 i 43/04
	5.	Pravilnik o žigu	„Službeni glasnik BiH” broj 22/02
	6.	Pravilnik o industrijskoj dizajnu	„Službeni glasnik BiH” broj 22/02
	7.	Pravilnik o zemljopisnim oznakama	„Službeni glasnik BiH” broj 22/02
	8.	Pravilnik o postupku za priznanje patenta	„Službeni glasnik BiH” broj 22/02
	9.	Pravilnik o stručnim kriterijima za obavljanje djelatnosti ostvarivanja autorskoga prava i srodnih prava	„Službeni glasnik BiH” broj 10/02
	10.	Odluka o posebnim troškovima postupka za stjecanje, održavanje i promet prava industrijskoga vlasništva	„Službeni glasnik BiH” broj 29/02
	11.	Odluka o osnutku Povjerenstva za prizive	„Službeni glasnik BiH” broj 45/08
	12.	Pravilnik o stručnom ispitu za zastupnike za industrijsko vlasništvo i Program polaganja stručnoga ispita	„Službeni glasnik BiH” broj 26/05
	13.	Odluka o uvjetima za upis u Registar zastupnika za industrijsko vlasništvo	„Službeni glasnik BiH” broj 26/05
	14.	Kazneni zakon, čl. 242. do 246.	„Službeni glasnik BiH” broj 37/03
U PRIPREMI	1.	Zakon o autorskoj pravu i srodnim pravima	Krajnji rok za izradu nacrta zakona je kolovoz 2009.
	2.	Zakon o kolektivnom ostvarivanju autorskoga i srodnih prava	
	3.	Zakon o patentima	
	4.	Zakon o žigu	
	5.	Zakon o industrijskoj dizajnu	
	6.	Zakon o zemljopisnim oznakama	
	7.	Zakon o topografiji integriranih sklopki	
	8.	Zakon o zaštiti biljnih sorti	

6.1.2. Multilateralni sporazumi

Pregled međunarodnih konvencija i ugovora u području intelektualnoga vlasništva koji važe u BiH, koji su u postupku ratifikacije, te koji su u pripremi dan je u sljedećoj tablici:

	NO.	KONVENCIJE/CONVENTIONS	VAŽE OD
U VAŽENJU	1.	Konvencija o osnutku Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo WIPO// Convention Establishing the World Intellectual Property Organization	od 1.3.1992. godine na osnovi Deklaracije o kontinuitetu članstva bivše SFRJ, koju je Vlada RBiH deponirala kod Međunarodnoga ureda Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO). Odluka o preuzimanju i primjenjivanju propisa („Službeni list RBiH ” broj 25/93 (Pregled međunarodnih multilateralnih ugovora)
	2.	Pariška konvencija za zaštitu industrijskoga vlasništva // Paris Convention for the Protection of Industrial Property	
	3.	Madridski aranžman o međunarodnoj registraciji žigova // Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks	
	4.	Ničanski aranžman o međunarodnoj klasifikaciji robe i usluga u svrhu registracije žigova // Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the Purpose of the Registration of the Marks	
	5.	Lokarnski sporazum o ustanovljenju međunarodne klasifikacije za industrijski dizajn // Locarno Agreement Establishing an International Classification for Industrial Designs	
	6.	Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela // Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works	
	7.	Konvencije u svezi sa distribucijom programa putem signala koji se prenosi satelitom // Convention Relating to the Distribution of Programme - Carrying Signals Transmitted by Satellite	
	8.	Univerzalna konvencija o autorskom prava // Universal Copyright Convention	
	9.	Ugovor o suradnji u području patenata (PCT) // Patent Cooperation Treaty	7.9.1996.
	10.	Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Europske patentne organizacije (EPO) o suradnji u području patenata (Cooperation and Extention Agreement) („Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori” broj 02/04)	1.12.2004.
	11.	Ugovor o zakonu o žigu // Trademark Law Treaty	22.12.2006.
	12.	Singapurski ugovor o zakonu o žigu (Revidirani ugovor o zakonu o žigu) i završni akt usvojen na Diplomatskoj konferenciji u Singapuru// Singapore Treaty on the Law on Trademarks and the Final Act Adopted by the Diplomatic Conference in Singapore	31.3.2006.
	13.	Ugovor o intelektualnome vlasništvu u svezi sa integriranim sklopovima // Treaty on Intellectual Property in Respect of Integrated Circuits	8.3.2007.

U POSTUPKU RATIFIKACIJE	1.	Konvencija o zaštiti proizvođača fonograma od neovlaštenoga umnožavanja njihovih fonograma // Convention for the Protection of Producers of Phonograms against Unauthorized Duplications of their Phonograms	17.6.2008. Predsjedništvo BiH donijelo odluku o suglasnosti za ratifikaciju - očekuje se deponiranje instr. ratifikacije
	2.	Međunarodna konvencija o zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radio-difuziju // International Convention for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organizations	17.6.2008. Predsjedništvo BiH donijelo odluku o suglasnosti za ratifikaciju- očekuje se deponiranje instr. ratifikacije
	3.	Protokol u svezi sa Madridskim aranžmanom o međunarodnom registriranju žigova // Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks	Protokol stupa na snagu za BiH 27. siječnja 2009.
	4.	Budimpeštanski sporazum o međunarodnome priznavanju depozita mikroorganizama u svrhu patentnoga postupka // Budapest Treaty on the International Recognition of the Deposit of Microorganisms for the Purposes of Patent Procedure	Ugovor stupa na snagu za BiH 27. siječnja 2009.
	5.	Ugovor o međunarodnoj klasifikaciji patenata // Strasbourg Agreement Concerning the International Patent Classification	Ugovor stupa na snagu za BiH 27. listopada 2009.
	6.	Haaški sporazum u svezi sa međunarodnom registracijom industrijskoga dizajna (Ženevski akt 1999) // Haque Agreement Concerning the International Registration of Industrial Design	Ugovor stupa na snagu za BiH 27. prosinca 2008.

U PRIPREMI	1.	Bečki ugovor o ustanovljenju međunarodne klasifikacije figurativnih elemenata u svrhu registracije žiga // Vienna Agreement Establishing an International Classification of the Figurative Elements of Marks	Pripremljene osnove za pristupanje BiH međunarodnim konvencijama – kontinuirano a najkasnije do lipnja 2010.
	2.	WIPO - Ugovor o autorskom pravu // WIPO Copyright Treaty	
	3.	WIPO - Ugovor o izvođačima i fonogramima // WIPO Performances and Phonograms Treaty	
	4.	Ugovor o zakonu o patentu // Patent Law Treaty	
	5.	Međunarodna konvencija o zaštiti novih biljnih sorti // International Convention for the Protection of New Varieties of Plants	
	6.	Ugovor o zaštiti olimpijskih simbola iz Najrobija // Nairobi Treaty on The Protection of the Olympic Symbol	
	7.	Lisabonski sporazum o zaštiti oznaka podrijetla i njihovome međunarodnome registriranju // Lisbon Agreement for the Protection of Appellations of Origine and their International Registration	
	8.	Madridski sporazum o suzbijaju lažnih i prevarnih oznaka na robi // Madrid Agreement for the Repression of False or Deceptive Indications of Source on Goods	

6.2. Institucije za uspostavu i ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva

6.2.1. Institucija za uspostavu prava intelektualnoga vlasništva – **Institut za intelektualno vlasništvo BiH**

a) Temeljni podaci o Institutu

Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine je pravni sljednik Instituta za standardizaciju, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine, koji je utemeljen 1. listopada 1992. godine. Od tada tri zakona su regulirala status ovoga Instituta. U rujnu 2004. godine donesen je Zakon o osnutku Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 43/04, u daljnjem tekstu: Zakon o osnutku), kao samostalne državne upravne organizacije. Proces razdvajanja Instituta prethodnika (BASMP) na tri odvojene državne institucije trajao je do konca 2006. godine. Odlukom od 29. prosinca 2006. godine Institut je preuzeo poslove u području intelektualnoga vlasništva, koji su se obavljali u Institutu za BASMP, te od 1. siječnja 2007. godine obavlja poslove iz svoje mjerodavnosti kao samostalna institucija.

b) Mjerodavnost Instituta

Prema članku 7. Zakona o osnutku, Institut je mjerodavan za:

- ✚ područje **zaštite industrijskoga vlasništva**: vođenje postupka za stjecanje, održavanje, promet i prestanak prava na patent, robni i uslužni žig, industrijski dizajn i zemljopisnu oznaku, upravne poslove na zaštiti topografije integriranih sklopova (Layout-Designs);
- ✚ područje **autorskoga prava i srodnih prava**: obavljanje upravnih i stručnih poslova koji se odnose na prava autora na djelima iz područja književnosti, znanosti, umjetnosti, prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma, prava organizacija za radiodifuziju; nadzor nad radom udruga za kolektivno ostvarivanje autorskih prava;
- ✚ **informacijsko-dokumentacijske poslove** sukladno standardima WIPO-a i zakonima i provedbenim propisima koji uređuju područje intelektualnoga vlasništva;
- ✚ **pripremanje osnova za pristupanje BiH** međunarodnim konvencijama, ugovorima i sporazumima u području intelektualnoga vlasništva;

- ✚ **ostvarivanje međunarodne suradnje** sa institucijama drugih država i međunarodnim organizacijama za provedbu intelektualnoga vlasništva;
- ✚ **publicističku djelatnost** u području intelektualnoga vlasništva.

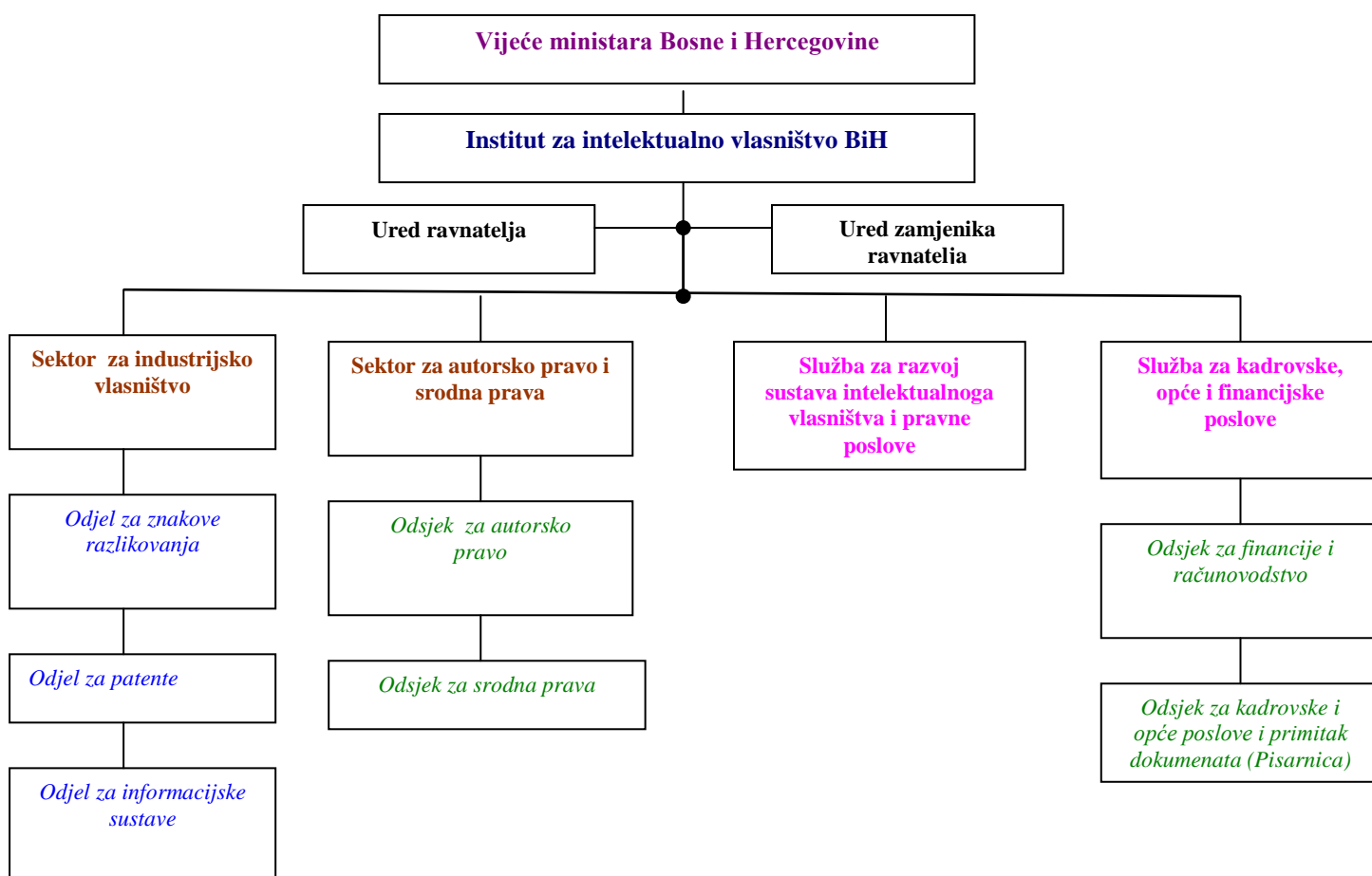
c) Organizacijska struktura Instituta:

Organizacijska struktura je uređena Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Instituta za intelektualno vlasništvo BiH, koji je usvojen na 117. sjednici Vijeća ministara BiH, održanoj 4. svibnja 2006. godine. Prema Pravilniku, za obavljanje poslova iz mjerodavnosti Instituta ustrojene su osnovne organizacijske jedinice, i to:

- 1) Ured ravnatelja i Ured zamjenika ravnatelja,
- 2) Sektor za industrijsko vlasništvo,
- 3) Sektor za autorsko pravo i srodna prava,
- 4) Služba za razvoj sustava intelektualnoga vlasništva i pravne poslove,
- 5) Služba za kadrovske, opće i financijske poslove.

Poslovi iz mjerodavnosti Instituta obavljaju se u sjedištu Instituta u Mostaru, te u ispostavama u Sarajevu i Banjaluci.

Organizacijska shema Instituta:

Kao što se vidi iz organizacijske sheme, u Institutu djeluju 2 sektora, 2 službe, 3 odjela i 4 odsjeka.

c) Osoblje

Institut trenutno ima 37 uposlenih, od čega oko 63% osoblja ima visoku stručnu spremu i 37% ima višu ili srednju stručnu spremu.

	FAKULTETSKA IZOBRAZBA		SREDNJA ILI VIŠA SPREMA
BROJ I PROFIL	PRAVNI	8	
	TEHNIČKI	13	4
	OSTALI	2	10
BROJ GODINA U INSTITUTU	VIŠE OD 5	5	7
	IZMEĐU 3 i 5		
	IZMEĐU 1 i 3	6	3
	MANJE OD 1	12	4

Prema sadašnjem planu upošljavanja, predviđeno je da Institut u konačnici ima 64 uposlena, a da do konca 2008. god. dostigne broj od 44 djelatnika.

U Pregledu 1 navodi se broj i raspored osoblja prema organizacijskim jedinicama, i to sadašnji broj djelatnika (stanje 1.12. 2008. god.) i broj djelatnika koji je odobren za upošljavanje u Institutu temeljem Pravilnika o unutarnjoj organizaciji Instituta i Zakona o proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2008. godinu («Službeni glasnik BiH» broj 17/08).

Pregled 1: Aktualna organizacijska struktura Instituta

VIJEĆE MINISTARA BiH										
INSTITUT ZA INTELAKTUALNO VLASNIŠTVO BiH										
URED RAVNATELJA (2)					URED ZAMJENIKA RAVNATELJA (1)					
SEKTOR ZA INDUSTRIJSKO VLASNIŠTVO					SEKTOR ZA AUTORSKO PRAVO I SRODNA PRAVA		SLUŽBA ZA RAZVOJ SUSTAVA I.V. I PRAVNE POSLOVE		SLUŽBA ZA KADROVSKE, OPĆE I FINACIJSKE POSLOVE	
Odjel za znakove razlikovanja	Odjel za patente	Odjel za informacijske sustave			Odsjek za autorsko pravo	Odsjek za srodna prava			Odsjek za financije i računovodstvo	Odsjek za kadrovske i opće poslove i primitak dokumenata (Pisarnica)
Sadašnji broj djelatnika										
37* (34 + 3^{***})										
9	9	5			1	1			2	5
23					2				7	
Predviđeni broj djelatnika										
64										
16	17	6			3	3			4	6
1^{**}+39					1^{**}+6				1^{**}+4	

(*) Stanje 1.12. 2008.

(***) Ured ravnatelja i zamjenika ravnatelja

(**) Voditelj sektora ili službe

d) Postupci dodjele prava industrijskoga vlasništva

Dodjela patenata

Sukladno važećoj legislativi, Institut dodjeljuje patente u postupku koji obvezuje podnositelja prijave da dostavi valjane dokaze da njegov izum ispunjava uvjete patentibilnosti. Tako, Institut dodjeljuje patent na temelju dodijeljenog europskoga patenta za isti izum, ili, ako nije dodijeljen europski patent, patent koji je po potpunom ispitivanju dodijelila neka ustanova koja, u smislu članka 32. Ugovora o suradnji u području патената, ima status međunarodne ustanove za prethodno ispitivanje ili drugi patentni institut s kojim je Institut sklopio odgovarajući sporazum (sada je na snazi sporazum sa Austrijskim patentnim uredom).

Takav sustav ne zahtijeva veliki broj osoba za vođenje postupka dodjele patenta, te je praktički jedina prihvatljiva alternativa za male zemlje u kojima strane prijave predstavljaju glavninu i dolazi posredstvom PCT i EPC.

U sljedećoj tablici dani su podaci o broju patentnih prijava domaćih podnositelja u BiH i nekim zemljama regije:

	BROJ STANOVNIKA U MILIJUNIMA	BROJ PRIJAVA DOMAĆIH PODNOSITELJA					
		2005.		2006.		2007.	
		UKUPNO	NA MILIJUN STANOVNIKA	UKUPNO	NA MILIJUN STANOVNIKA	UKUPNO	NA MILIJUN STANOVNIKA
BIH	4.6	66	14,3	55	12,0	61	13,3
HRVATSKA	4.5	362	80,4	318	70,6	344	76,4
SLOVENIJA	2.0	344	172,0	287	143,5	331	165,5
SRBIJA	8.0	372	46,5	432	54,0	406	50,75

Ako usporedimo broj domaćih patentnih prijava na milijun stanovnika u BiH i nekim okolnim zemljama, pokazuje se da je BiH u značajnom deficitu.

Ta činjenica govori da kod korisnika u BiH (gospodarski sustavi, srednje i malo poduzetništvo, znanstvenoistraživačke institucije) nedostaju tradicija i svijest o ulozi i važnosti patentnog sustava u tehnološkom razvoju pojedine tvrtke, ali i zemlje u cjelini. Uz to, može se zaključiti i da njihove mogućnosti nisu adekvatne potrebama provedbe i financiranja stjecanja industrijskoga vlasništva u zemlji i inozemstvu.

Dodjela žiga i industrijskoga dizajna temelji se na supstancijalnom ispitivanju prijave, koje predstavlja mnogo složeniji sustav koji zahtijeva sasvim određeni broj osoba i raspoložive uvjete. Rezultat tendencije stalnoga rasta prijava žigova, s jedne strane, i nedostatnih kapaciteta Instituta, s druge strane, u proteklom razdoblju bio je da nije postignuta željena ažurnost u provedbi postupaka za priznanje prava. Takvo stanje je razumljivo imajući u vidu da, osim postupaka priznanja prava, Institut vodi i postupke proglašavanja ništavim rješenja, postupke prestanka žiga zbog neuporabe, postupke održavanja prava u važnosti, upise licenci, franšize i prijenosa prava, postupke razdvajanja prijave žiga, postupke razdvajanja žiga, upise zastupnika, upise svih statusnih promjena (promjena naziva, adrese, spajanja tvrtki i dr.)

Stanje glede dodjele industrijskoga dizajna je povoljnije zahvaljujući činjenici da se radi o manjem broju prijava i relativno jednostavnijem postupku, tako da je vrijeme obrade prijava za zaštitu industrijskoga dizajna prosječno 1 godina.

e) Autorsko pravo i srodna prava

Za razliku od prava industrijskoga vlasništva, autorsko pravo i srodna prava stječu se bez provedbe upravnoga postupka i ona bitno ovise o efikasnome sustavu ostvarivanja prava intelektualnoga vlasništva.

Sukladno postojećem zakonu, Institut ima određene kompetencije u području autorskoga prava i srodnih prava. Institut izdaje dozvole za djelovanje organizacija za kolektivno ostvarivanje.

U ovome trenutku u BiH djeluju četiri organizacije, odnosno udruge koje su dobile dozvolu od Instituta za kolektivno ostvarivanje autorskoga prava i srodnih prava:

SINE QUA NON – ovlaštena za ostvarivanje autorskoga prava i prava umjetnika izvođača,

UZUS – ovlaštena za ostvarivanje prava umjetnika izvođača,

KVANTUM – ovlaštena za prava proizvođača fonograma,

ELTA-KABEL – ovlaštena za ostvarivanje autorskoga prava i prava radiodifuznih organizacija.

Zbog neprecizne reguliranosti mjerodavnosti Instituta u postupku administrativnoga nadzora nad radom udruga za kolektivno ostvarivanje autorskoga i srodnih prava, uvjeta za uspostavu organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskih prava, njihovih obveza prema nositeljima prava, korisnicima i zaštićenom materijalu, metoda izvještavanja Instituta, opsega i naravi nadzora Instituta nad njihovim radom, dolazi do nesporazuma među organizacijama i konfuzije među korisnicima.

Za poboljšanje takve situacije nužno je provesti:

- legislativne promjene sukladno dokazanim zakonskim rješenjima, iskustvu i praksi zemalja u regiji i Europi,
- reviziju izdanih dozvola organizacijama za kolektivno ostvarivanje autorskoga prava i srodnih prava,
- izgradnju svijesti nositelja prava i korisnika o intelektualnome vlasništvu,
- unapređenje tehničke potpore.

f) Informatička oprema

Obzirom na to da je Institut do 2006. godine bio dio bivšega Instituta za standardizaciju, mjeriteljstvo i intelektualno vlasništvo BiH (BASMP), koji je imao sjedište u Sarajevu, glavna informatičkih resursa (HW i baze podataka) je smještena u Sarajevu.

Informatička infrastruktura u *branch office* u Sarajevu sastoji se od:

- ✚ lokalne mreže (Intranet) - ETHERNET 100Mbps/1Gbps,
- ✚ DSL veza na Internet – iznajmljena linija 1Gbps,
- ✚ servera (database i file server, domain controller, firewall), 19 radnih stanica,
- ✚ operacijskoga sustava Windows, Symantec AV, Backup & Disaster recovery strategy, MS Office 2000/XP, Corel, OCR Iris,
- ✚ baze podataka prijavljenih i priznatih prava industrijskoga vlasništva (žigovi, patenti, industrijski dizajn, zemljopisne oznake), baze podataka o prometu prava (prijenos, licence, zaloga), ovlasti zastupnika, interne baze podataka za kontrolu i evidentiranje uplata administrativnih pristojbi i posebnih troškova postupka za radnje u postupcima stjecanja prava industrijskoga vlasništva i informatičke usluge, te baza ulazne i izlazne pošte (protocol), razvijene su *in house* na MS Access platformi. Podaci iz baza podataka koriste se za izradu upravnih akata, potvrda, certifikata, isprava o pravima industrijskoga vlasništva i službenoga glasnika.

Informatička infrastruktura u sjedištu Instituta u Mostaru sastoji se od:

- ✚ lokalne mreže (Intranet) - ETHERNET 100Mbps,
- ✚ ADSL 2 Gbps veza na Internet,
- ✚ servera (database i file server, domain controller, firewall), 12 radnih stanica,
- ✚ operacijskoga sustava Windows, Symantec AV, Backup & Disaster recovery strategy, MS Office 2000/XP, Corel, OCR Iris,
- ✚ baze podataka za industrijski dizajn, o zastupnicima za zaštitu industrijskoga vlasništva, prizivima na rješenja Instituta, razvijene su *in house* na MS Access platformi. Podaci iz baza podataka koriste se za izradu upravnih akata, potvrda, certifikata, isprava o industrijskome dizajnu, certifikata i "Službenoga glasnika Instituta".

Sjedište Instituta u Mostaru, te *branch offices* u Sarajevu i Banjaluci povezani su putem VPN od svibnja 2008. godine.

g) Financiranje

Institut se financira iz proračuna institucija Bosne i Hercegovine, te je za 2008. god. u tu svrhu odobreno 1.413.626,00 KM.

Institut doprinosi u proračun institucija BiH sredstvima od naplate administrativne pristojbe i posebnih troškova postupka za radnje u postupcima stjecanja, održavanja i prometa prava industrijskoga vlasništva, upisa u registar i obnove upisa u registar zastupnika za industrijsko

vlasništvo, te pružanjem informacijskih i drugih usluga iz svoje mjerodavnosti, tako da je u 2007. god. po toj osnovi uplaćeno 1.240.500,00 KM.

Osim toga, sudjelovanjem Instituta u provedbi postupaka temeljem članstva u međunarodnim konvencijama tijekom 2007. god. u proračun institucija BiH uplaćeno je temeljem Madridskoga aranžmana o međunarodnoj registraciji žigova 588.225,00 CHF i temeljem Sporazuma o suradnji i proširenju sa Europskom patentnom organizacijom 389.079,00 eura.

6.2.2. Institucije za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva

Prava intelektualnoga vlasništva, pozorno i detaljno definirana u mnogobrojnim međunarodnim konvencijama i ugovorima, te u nacionalnim zakonima, koja se dodjeljuju ili priznaju u okviru sustava intelektualnoga vlasništva, bila bi potpuno negirana ako ne bi postojao sustav njihova ostvarivanja („ *a right without a remedy is no right at all*“).

Efikasno ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva vitalna je komponenta u promidžbi i poticanju korektno kompeticije u tržišno orijentiranoj ekonomiji, ali i u ispunjavanju međunarodnih obveza u okviru Sporazuma TRIPS, kao i uvjeta za integracijske procese u EU.

Ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva stečenih temeljem legislative u području intelektualnoga vlasništva (Zakon o industrijskome vlasništvu, Zakon o autorskome pravu i srodnim pravima, međunarodne konvencije) osiguravaju brojne institucije sukladno svojim mjerodavnostima i ovlastima.

Treba istaknuti Sporazum TRIPS koji specificira određeni minimalni standard za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva. Sve članice obvezne su primijeniti te standarde koji uključuju Opća pravila, Civilne i administrativne procedure i lijekove, Privremene mjere, Specijalne mjere na granici i Kaznene procedure. Na taj način je nositeljima prava intelektualnoga vlasništva osigurana asistencija instanci državne vlasti, kao što su sudovi, policija, carina i ostale administrativne agencije, u zaštiti i ostvarivanju njihovih prava.

Prikaz institucija za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva, pravna osnova za njihovo djelovanje u području intelektualnoga vlasništva u BiH dani su u sljedećoj tablici:

INSTITUCIJE ZA OSTVARIVANJE INTELEKTUALNOGA VLASNIŠTVA		PROPIS O OSNUTKU
UPRAVA ZA NEIZRAVNO OPOREZIVANJE		Zakon o sustavu neizravnoga oporezivanja u BiH
TRŽIŠNA INSPEKCIJA	Tržišna inspekcija FBiH	Zakon o inspekcijama u FBiH
	Tržišna inspekcija RS	Zakon o inspekcijama u RS
SUD BIH		Zakon o Sudu Bosne i Hercegovine
SUDOVI		
AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU (SIPA)		Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu
VIJEĆE ZA ZAŠTITU POTROŠAČA		Zakon o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini
SEKTOR POLJOPRIVREDE		Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnome razvoju

Osposobljenost Instituta za intelektualno vlasništvo BiH za efikasan rad u stjecanju i ostvarivanju prava intelektualnoga vlasništva u BiH dan je u sljedećoj tablici:

	Propisi o mjerodavnosti glede I.V.	Aktivnosti stjecanja i ostvarivanja I.V.	Osposobljenost za rad prema mjerodavnosti za I.V.			
			OSOBLJE	ISKUSTVO	FINANCIJE	
Institut za intelektualno vlasništvo BiH	Zakon o industrijskome vlasništvu	Zaštita industrijskoga vlasništva	Djelomično	Djelomično, kontinuirano osposobljavanje	Djelomično	
	Zakon o autorskome pravu i srodnim pravima	Upravni i stručni poslovi glede područja autorskoga prava i srodnih prava	Djelomično	Djelomično, kontinuirano osposobljavanje	Djelomično	
	Zakon o osnutku Instituta za intelektualno vlasništvo BiH	STJECANJE I.V.	Informacijsko-dokumentacijski poslovi u području I.V.	Djelomično	Djelomično, kontinuirano osposobljavanje	Djelomično
			Priprema osnove za pristupanje BiH međunarodnim konvencijama u području I.V.	Djelomično	Djelomično	Djelomično
			Ostvarivanje međunarodne suradnje u području I.V.	Djelomično	Djelomično	Djelomično
			Publicistička djelatnost u području I.V.	Djelomično	Djelomično	Djelomično

6.3. Korisnici intelektualnoga vlasništva

Kao što je navedeno, korisnike intelektualnoga vlasništva možemo grupirati na sljedeći način:

- gospodarski sustavi,
- mali i srednji poduzetnici,
- razvojno-istraživačke institucije,
- visokoobrazovne institucije,
- obrtnici,
- inovatori.

Promatrajući njihovu aktivnost u stjecanju i uporabi intelektualnoga vlasništva u BiH putem broja i strukture domaćih prijava za zaštitu industrijskoga vlasništva, kao jednih od transparentnih pokazatelja, može se konstatirati da uporaba intelektualnoga vlasništva u BiH nije na zadovoljavajućem stupnju.

Dio objašnjenja za takvo stanje leži u činjenici da navedene skupine korisnika, u pravilu, nemaju dostatno znanje o sustavu industrijskoga vlasništva i njegovom utjecaju na poslovnu strategiju i postizanje konkurentnosti. Sustav intelektualnoga vlasništva one doživljavaju složenim i skupim za uporabu, te se susreću sa poteškoćama ne samo u proceduri pravne zaštite nego i u upravljanju ciklusom industrijskoga vlasništva u koji su uključeni

komercijalizacija stečenih prava, uporaba informacijskih patentnih fondova, vrednovanje i ostvarivanje industrijskoga vlasništva.

Značajna zapreka za intenzivniju aktivnost korisnika u sferi podnošenja prijave za zaštitu industrijskoga vlasništva su materijalna sredstva potrebna za zaštitu u zemlji i inozemstvu, kojima korisnici u BiH, u pravilu, ne raspolažu.

Aktualno stanje u BiH glede uporabe intelektualnoga vlasništva u funkciji gospodarskoga razvoja daleko je od prakse koja je zastupljena u zemljama konkurentskoga gospodarskoga okruženja. Da bi se dostiglo slično stanje učinkovite uporabe industrijskoga vlasništva u funkciji gospodarskoga razvoja, potrebno je stvoriti niz uvjeta i provesti sasvim određene aktivnosti kojima se, ponajprije, trebaju prevladati nepovoljne okolnosti uvjetovane poviješću.

Ostvarenje toga cilja na zadovoljavajući kvalitetan način u prihvatljivo kratkom roku premašuje mogućnosti kojima samostalno raspolaže svaki pojedini entitet u znanstvenom, istraživačko-razvojnem, visokoobrazovnom, te ukupnom gospodarskom sektoru. Prije svega, mali, pa i srednji gospodarski entiteti, te oni koji djeluju samostalno s vlastitim resursima i iskustvima ne mogu u potrebnom roku promijeniti stanje tako da bi ono bilo slično praksi koja je zastupljena u zemljama konkurentskoga gospodarskoga okruženja.

Stoga je potrebno definirati i provesti širu društvenu akciju, osnove koje čine odgovarajući programi, ali i infrastrukturni mehanizmi potpore koji podrazumijevaju materijalna sredstva i specijalističke konzultantske usluge.

7. USPOSTAVA, RAZVOJ I DJELOVANJE NOVOGA SUSTAVA INTELKTUALNOGA VLASNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Polazeći od postojećega sustava intelektualnoga vlasništva BiH, uz osiguranje određenih pretpostavki, moguće je u prihvatljivom roku uspostaviti novi sustav intelektualnoga vlasništva BiH.

7.1. Pretpostavke za uspostavu, razvoj i djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH

Iz razmatranja u prethodnim poglavljima proizlazi:

- U BiH ne postoje dostatni kapaciteti koji bi bili specijalizirani, osposobljeni i iskusni za izradu prijedloga legislative u području intelektualnoga vlasništva sukladno aktualnim, ali i budućim potrebama gospodarskoga razvoja i pristupanja WTO i EU;
- Neadekvatna strukturiranost i nedostatni kapaciteti Instituta za sve funkcije koje proistječu iz konteksta postojećih mjerodavnosti, a time i obveza koje su postavljene BiH i koje proizlaze iz zahtjeva WTO i SSP;
- Nepostojanje pretpostavki (mjerodavnost, resursi) za djelovanje institucija iz institucionalne komponente koja se odnosi na ostvarivanja intelektualnoga vlasništva;
- Nerazvijena korisnička komponenta;
- Nedostatan broj ovlaštenih zastupnika za zaštitu industrijskoga vlasništva.

Da bi novi sustav intelektualnoga vlasništva BiH djelovao sukladno zahtjevima koji se njemu postavljaju (gospodarski razvoj, WTO, SSP), nužno moraju biti ispunjene temeljne pretpostavke glede kompletiranja sustava intelektualnoga vlasništva, i to u sve tri njegove komponente (legislativa, institucije, korisnici):

a) Legislativa

- Dostatan kadrovski resurs, specijaliziran i osposobljen s potrebnim iskustvom za izradu novih zakona i podzakonskih akata (broj specijalista, adekvatna specijalistička edukacija i, po mogućnosti, iskustvo u izradi prijedloga zakona);

b) Institucije

- U Institutu kao instituciji s postojećom mjerodavnosti koja se odnosi na uspostavu prava intelektualnoga vlasništva treba definirati nove mjerodavnosti, te uspostaviti novu, tome odgovarajuću organizacijsku strukturu sa određenim brojem organizacijskih jedinica (sektora, službi);
- Treba popuniti kadrovski kapacitet Instituta, te nabaviti potrebnu opremu, osigurati adekvatan radni prostor i dostatna financijska sredstva;
- Za institucije za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva, koje već djeluju u okviru svojih mjerodavnosti, potrebno je odrediti njihovu mjerodavnost i za intelektualno vlasništvo, te im osigurati adekvatnu kadrovsku popunu, kvalitetnu specijalističku edukaciju, prostorne i materijalne uvjete za rad.

c) Korisnici

- Za korisnike sustava intelektualnoga vlasništva u BiH potrebno je definirati i provesti programe za upoznavanje s intelektualnim vlasništvom i njegovom uporabom, te razviti svijest o ulozi i značaju intelektualnoga vlasništva;
- Potaknuti osnutak internih ureda za intelektualno vlasništvo u većim gospodarskim entitetima, a za manje osigurati društvenu potporu utemeljenjem i djelovanjem specijaliziranih agencija za intelektualno vlasništvo;

- Osigurati dobivanje financijskih potpora pod povoljnim uvjetima za stjecanje i održavanje prava industrijskoga vlasništva u zemlji i inozemstvu.

Osiguravanje navedenih pretpostavki počiva na uključenosti velikoga broja subjekata. Postavlja se pitanje kako postići te promjene kako bi se brzo i kvalitetno uspostavio novi sustav intelektualnoga vlasništva u BiH.

Kao optimalno rješenje, nameće se model da sve te aktivnosti inicira, koordinira i u velikoj mjeri provodi jedna institucija.

Kao logično rješenje za tu ulogu nameće se Institut, koji već sada ima zakonske ovlasti u području intelektualnoga vlasništva, ima institucionalne veze s međunarodnim sustavom intelektualnoga vlasništva, raspolaze određenim brojem iskusnoga i educiranoga kadra, a uz to osigurava i uporabu izravne veze s Vijećem ministara BiH, koje je nadležno za rad Instituta.

Da bi mogao ispuniti ulogu sukladno novoj mjerodavnosti po osnovi legislative, institucija i korisnika, Institut treba oformiti i popuniti:

- Sektor za razvoj sustava intelektualnoga vlasništva umjesto dosadašnje Službe za razvoj sustava intelektualnoga vlasništva i pravne poslove i odjela koji mu pripadaju. Jedan bi bio i Odjel za suradnju s institucijama za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva;
- Sektor za informacijsko-komunikacijsku tehnologiju i dokumentaciju koji bi nastavio djelovanje postojećeg Odjela za informacijske sustave;
- Sektor za razvoj korisnika i odjele koji njemu pripadaju.

7.2. Uloga Instituta u uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva u Bosni i Hercegovini

Institut je jedina institucija u BiH koja, slijedeći svoje zakonske ovlasti, svoje institucionalne veze s međunarodnim sustavom intelektualnoga vlasništva, poznavanjem stručnoga područja i iskustvom, ima mogućnost preuzeti nove mjerodavnosti, te tako utjecati na razvoj i primjenu cjelokupnoga novoga sustava intelektualnoga vlasništva u BiH. Prema tomu, Institut predstavlja stožernu instituciju novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH, kao što je to, uostalom, slučaj i u ostalim državama regije i šire.

Obzirom na to da u današnje vrijeme poslovanje sve više poprima globalne razmjere, svojom proširenom ulogom Institut bi osigurao potrebnu harmonizaciju sustava intelektualnoga vlasništva, koja zahtijeva sve uniformiranije instrumente kreiranja, priznanja i uporabe intelektualnoga vlasništva.

Iz pregleda danih u prethodnim poglavljima može se zaključiti da funkcionalne komponente Instituta treba razviti u nekoliko smjerova, kako bi se postigla osposobljenost za ispunjavanje svih zadataka iz postojećih, ali i novih mjerodavnosti u kontekstu globalizacijskih procesa i predstojećih obveza za BiH (WTO, SSP...).

Prvenstveno je potrebno povećati broj djelatnika i njihovu specijalističku izobrazbu, provesti strukturalne promjene, osigurati adekvatni radni prostor, razviti primjenu ICT, te povećati proračun Instituta i plaće uposlenih.

Preuzimanjem novih mjerodavnosti i uspostavom odgovarajućih organizacijskih jedinica, te osiguranjem uvjeta za njihov rad, Institut kao nacionalni ured za intelektualno vlasništvo postaje dominantni dio institucionalne komponente novoga nacionalnoga sustava intelektualnoga vlasništva i predstavlja njegov nukleus. Naime, putem planiranja i implementacije administrativnoga sustava zaštite, putem troškova u svezi sa stjecanjem i

održavanjem prava, administrativnih i sudbenih troškova za ostvarivanje prava, te omogućavanjem dostupa javnosti informacijskim fondovima intelektualnoga vlasništva značajno utječe na elemente ekonomske politike.

Na ovaj način, prema uzoru na većinu zemalja EU, u mjerodavnost Instituta ulaze, osim provedbe postupka dodjele prava industrijskoga vlasništva i informacijsko-dokumentacijske aktivnosti u području intelektualnoga vlasništva, i promidžba inovacijskih aktivnosti, te posredovanje i asistencija poslovnoj zajednici u intenzivnijoj i efikasnijoj uporabi intelektualnoga vlasništva, ali i priprema potrebne legislative u području intelektualnoga vlasništva.

U svim tim aktivnostima nezamjenjivu ulogu ima uporaba modernih tehnoloških trendova koji informacijsko-komunikacijsku tehnologiju dovode u središte ne samo u provedbi administrativnih postupaka dodjele prava (brz, efikasan, siguran i transparentan postupak) već i u diseminaciji informacija, promidžbi intelektualnoga vlasništva i razvoju javne svijesti.

U svjetlu tih novih mjerodavnosti i modernih trendova Institutu se postavljaju izazovi i ciljevi koji se mogu ostvariti jedino jačanjem kadrovsoga resursa, uspostavom efikasne i funkcionalne organizacijske strukture, intenzivnim razvojem primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije i jačanjem međunarodne suradnje.

8. STRATEGIJA RAZVOJA INSTITUTA U FUNKCIJI USPOSTAVE, RAZVOJA I DJELOVANJA NOVOGA SUSTAVA INTELEKTUALNOGA VLASNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

8.1. Misija i strateški ciljevi Instituta

MISIJA INSTITUTA

Iniciranje, koordiniranje i participiranje u realizaciji uspostave, razvoja i djelovanja novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH sukladno potrebama za ostvarivanjem ekonomskoga razvoja, kao i zahtjevima aktualnih i predstojećih integracijskih procesa BiH, te pristupanja WTO.

STRATEŠKI CILJEVI

1. Jačanje institucionalnih kapaciteta Instituta za intelektualno vlasništvo BiH u svrhu osposobljavanja za obavljanje poslova iz postojeće mjerodavnosti, kao i iz novih mjerodavnosti, što uključuje pokretanje i uspostavu, te djelovanje i razvoj svih triju komponenti novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH;
2. Stvaranje pretpostavki za uspostavu i unapređenje legislativne komponente novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH sukladno potrebama za davanje doprinosa ekonomskome razvoju BiH, kao i zahtjevima integracijskih procesa, počevši od aktualnih zahtjeva po osnovi WTO/TRIPS i EU/SSP;
3. Unapređenje institucionalnih kapaciteta Instituta sukladno postojećoj mjerodavnosti za provedbu kvalitetnih, ažurnih, racionalnih i transparentnih postupaka dodjele prava industrijskoga vlasništva u BiH sukladno kriterijima EU i praksi;
4. Doprinos izgradnji institucionalnih kapaciteta i djelovanju institucija čija mjerodavnost obuhvaća i ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva u BiH;
5. Doprinos razvoju korisnika sustava intelektualnoga vlasništva BiH izgradnjom javne svijesti o ulozi i značaju intelektualnoga vlasništva u modernome gospodarstvu i društvu utemeljenom na znanju, te stvaranje pretpostavki za njegovu uporabu u postizanju konkurentnosti gospodarstva BiH.

8.2. Institucionalni kapaciteti Instituta u ostvarivanju strateških ciljeva Instituta

Da bi Institut, sukladno novoj mjerodavnosti, mogao preuzeti i izvršiti sve zadaće koje predstoje u njegovoj novoj ulozi uspostave, razvoja i djelovanja novoga sustava intelektualnoga vlasništva, neophodno je donijeti strateške mjere strukturalnoga i funkcionalnoga razvoja Instituta sukladno Strategiji, te osigurati njihovu primjenu donošenjem relevantnih propisa i osiguranjem potrebnih resursa (prvenstveno treba ojačati institucionalne kapacitete Instituta).

8.2.1. Redefiniranje mjerodavnosti Instituta sukladno strateškim ciljevima

Prošireni opseg mjerodavnosti Instituta sukladno strateškim ciljevima otvara potrebu za definiranjem nove organizacijske strukture Instituta. Novi strukturalni oblik proizlazi iz aktualnoga djelokruga rada Instituta, ali i iz zadaća koje se postavljaju Institutu u kontekstu njegove uloge u uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva, uvažavajući pri tomu u najvećoj mogućoj mjeri načela funkcionalnosti, učinkovitosti i osiguranja uvjeta za kvalitetan rad.

Predložena nova organizacijska struktura predstavlja rješenje kompatibilno rješenjima u uredima vodećih europskih zemalja, a omogućit će djelovanje Instituta sukladno zahtjevima koji proistječu iz proširene mjerodavnosti.

Nova organizacijska struktura dana je u Pregledu 2.

Pregled 2: Nova organizacijska struktura Instituta

VIJEĆE MINISTARA BiH															
INSTITUT ZA INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO BiH															
URED RAVNATELJA (2)					URED ZAMJENIKA RAVNATELJA (2)										
SEKTOR ZA PATENTE		SEKTOR ZA ZNAKOVE RAZLIKOVANJA		SEKTOR ZA RAZVOJ SUSTAVA INTELEKTUALNOGA VLASNIŠTVA					SEKTOR ZA ICT, DOKUMENTACIJU I SURADNJU SA KORISNICIMA			SLUŽBA ZA KADROVSKE, OPĆE I FINACIJSKE POSLOVE			
Odjel za administrativno-pravne poslove	Odjel specijalista za područja tehnike	Odjel za žigove	Odjel za ind. dizajn i oznake zemljopisnoga podrijetla	Odjel za autorsko pravo	Odjel za srodna prava	Odjel za razvoj legislative I.V.	Odjel za suradnju s institucijama za ostvarivanje prava I.V.	Odjel za razvoj međunarodne suradnje	Odjel za poništaje i zastupnike	Odjel za razvoj primjene ICT	Odjel za zaprimanje, klasificiranje i arhiviranje dokumenata	Odjel za informacije i suradnju s okruženjem	Odjel za nakladništvo	Odsjek za kadrovske i opće poslove	Odsjek za financije i računovodstvo
9	8	8	3	3	3	5	3	3	3	4	4	7	3	3	6
1+17		1+11		1+20					1+18			1+9			

8.2.2. Funkcionalni opis sektorā i službi Instituta

Sektor za patente

Aktivnosti Sektora su:

- postupci dodjele i održavanja prava na patent;
- postupci proglašavanja ništavim rješenja o dodjeli patenta;
- sudjelovanje u postupcima međunarodne zaštite patenta sukladno Ugovoru o suradnji u području патената (PCT), Budimpeštanskom sporazumu o međunarodnom deponiranju mikroorganizama u svrhu patentnoga postupka, Konvenciji o europskome patentu (KEP);
- sudjelovanje u harmonizaciji legislative i regulative u relevantnome području;
- sudjelovanje u međunarodnoj suradnji u području патената;
- sudjelovanje u promicanju stručnoga područja патената;
- informacijsko-dokumentacijski poslovi u području патената (pretraživanje nacionalne i međunarodnih baza патената).

U pripremi je novi zakon o patentima prema kojem bi postupak dodjele патената slijedio sustav registracije.

Sektor za znakove razlikovanja

Aktivnosti Sektora su:

- postupci dodjele i održavanja prava na žig i industrijski dizajn;
- postupci međunarodne zaštite žiga i industrijskoga dizajna sukladno Madridskom aranžmanu i Protokolu uz Madridski aranžman, te Haaškom sporazumu o međunarodnoj registraciji industrijskoga dizajna;
- sudjelovanje u harmonizaciji legislative i regulative u relevantnome području;
- sudjelovanje u međunarodnoj suradnji u području žigova i industrijskoga dizajna;
- sudjelovanje u promicanju stručnoga područja žigova i industrijskoga dizajna;
- informacijsko-dokumentacijski poslovi u području žigova i industrijskoga dizajna (pretraživanje nacionalne i međunarodnih baza žigova i industrijskoga dizajna).

U pripremi su novi zakon o žigu i zakon o industrijskome dizajnu. Novim zakonom o žigu uveo bi se institut prigovora (opozicije), što je koncept koji danas prevladava u EU.

Krucijalni razlozi zbog kojih se predlaže razdvajanje dosadašnjega Sektora za industrijsko vlasništvo na dva nova sektora jeste činjenica da će se, slijedeći prijedlog o izradi novih separatih zakona za patente, žigove i industrijski dizajn, stvoriti pretpostavke za kvalitetniji, brži i transparentniji postupak dodjele prava industrijskoga vlasništva.

Naime, kako bi se otklonili deficiti u legislativnim rješenjima (kolektivno ostvarivanje autorskoga prava i srodnih prava, uvjeti za registriranje oznaka zemljopisnoga podrijetla, dodatna zaštita za vina i alkoholna pića, well-known žigovi...), te kako bi se povećale kvaliteta i fleksibilnost uporabe legislative u području intelektualnoga vlasništva u BiH, priprema se 6 novih zakona u području industrijskoga vlasništva koji bi zamijenili glomazne postojeće zakone: Zakon o industrijskome vlasništvu i Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima koji su u rješenjima umnogome preuzeti iz bivše države i više puta dograđivani.

Koncept da se područje industrijskoga vlasništva uredi separatih zakonima prihvatila je i većina zemalja EU (Dodatak 2).

Sektor za razvoj sustava intelektualnoga vlasništva

Sektor obavlja sljedeće aktivnosti:

- sudjelovanje u izradi nacrtu prijedloga zakona, pravilnika i drugih propisa za provedbu i primjenu zakona kojima se uređuju prava autora književnih, znanstvenih i umjetničkih djela (autorsko pravo), te prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma, baza podataka i videograma i organizacija za radiodifuziju (srodna prava);
- stručna mišljenja i objašnjenja u svezi s primjenom i provedbom zakona;
- sudjelovanje u međunarodnoj suradnji u području autorskoga prava i srodnih prava;
- provedba upravnoga postupka po zahtjevima za izdavanje rješenja o obavljanju djelatnosti zastupanja u području ostvarivanja autorskoga prava i srodnih prava;
- inspekcijski nadzor nad radom udruga autora, te udrugama nositelja srodnih prava koje se bave kolektivnim ostvarivanjem autorskoga prava, odnosno srodnih prava.

Treba napomenuti da se priprema nova legislativa u području autorskoga prava i srodnih prava (Zakon o autorskome pravu i srodnim pravima (*individualno ostvarivanje*) i Zakon o kolektivnome ostvarivanju autorskoga i srodnih prava) koja će biti potpuno usuglašena s direktivama EU i WTO/TRIPS.

- Poslovi razvoja sustava i pospješivanja ostvarivanja prava intelektualnoga vlasništva;
- Praćenje svih aspekata primjene legislative i regulative u području intelektualnoga vlasništva;
- Praćenje ostvarivanja industrijskoga vlasništva;
- Ostvarivanje suradnje s gospodarskim subjektima-nositeljima prava i njihovim asocijacijama, nadležnim sudovima, carinskom službom, policijom i drugim relevantnim tijelima državne uprave;
- Sustavno praćenje razvoja međunarodnih propisa i doktrine na području intelektualnoga vlasništva;
- Iniciranje, predlaganje i sudjelovanje u izradi nacrtu zakona i drugih propisa u svrhu ostvarivanja sustava intelektualnoga vlasništva, kao i harmonizacije sa ostalim pozitivnim propisima i međunarodnim standardima u svrhu ispunjavanja obveza preuzetih međunarodnim ugovorima;
- Nadzor i koordinacija aktivnosti u postupku donošenja zakona i drugih propisa, te akata o ratifikaciji ili pristupanju međunarodnim ugovorima na području intelektualnoga vlasništva;
- Praćenje stručnoga područja, doktrine i prakse ostalih oblika intelektualnoga vlasništva (povjerljive informacije, nelojalna utakmica, biljne vrste,...);
- Iniciranje i poduzimanje mjera za pristupanje ugovorima i konvencijama u području industrijskoga vlasništva;
- Predlaganje, razrada i koordiniranje aktivnosti harmonizacije relevantnih propisa sa zahtjevima koji proizlaze iz TRIPS-a (SSP..);
- Sudjelovanje u ostvarivanju suradnje s međunarodnim, regionalnim i nacionalnim organizacijama, kao i u radu stalnih i povremenih radnih skupina i ekspertnih odbora u području industrijskoga vlasništva;
- Poslovi u svezi s poništajem prava industrijskoga vlasništva;
- Poslovi u svezi sa zastupnicima u području industrijskoga vlasništva.

Sektor za informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, dokumentaciju i suradnju sa korisnicima

U narednom razdoblju u kojem predstoji proširivanje kadrovskoga resursa i intenzivni razvoj funkcionalnih komponenti Instituta očekuje se povećanje broja zahtjeva i potreba u području uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (ICT) u svim segmentima djelovanja Instituta.

Sve aktivnosti koje se navode imaju kao krajnji cilj povećanje efikasnosti postupka dodjele prava industrijskoga vlasništva i omogućavanje najširem krugu korisnika pristupa i pretrage podataka o patentima, žigovima, industrijskome dizajnu u BiH, elektronskim bazama podataka, te razmjene podataka s institucijama EU i WIPO-a.

Pristup tehničkim informacijama sadržanim u patentnim specifikacijama putem Interneta je ključni korak u izgradnji snažnoga utjecaja intelektualnoga vlasništva na gospodarske i razvojno-istraživačke aktivnosti u BiH.

Ključna uloga ovoga sektora odnosi se i na osiguranje doprinosa razvoju korisnika sustava intelektualnoga vlasništva BiH.

Edukacija i promocija u području intelektualnoga vlasništva nameću se kao nužnost za stvaranje kulture intelektualnoga vlasništva u društvu, što će se postići edukativnim i promidžbenim aktivnostima koje prvenstveno trebaju obuhvatiti sljedeće ciljne skupine:

- gospodarske subjekte, mala i srednja poduzeća koje treba ohrabriti da koriste intelektualno vlasništvo kao dio korporacijske i marketinške strategije;
- znanstvenoistraživačke i razvojne institucije koje treba potaknuti da štite svoja intelektualna rješenja, ali i da koriste informacijske fondove u procesu istraživanja i razvoja;
- obrazovni sustav na svim razinama koji obrazuje mlade stručnjake za društvo budućnosti;
- sredstva javnoga priopćavanja koja moraju imati osobe koje razumiju pojmove i terminologiju intelektualnoga vlasništva kako bi mogli korektno i ispravno informirati najširi krug javnosti o ovom specifičnome području.

Za sve njih Institut, uz pomoć i potporu državne administracije, treba osigurati potporu njihovome razvoju, te kontinuirano educirati o mogućnostima i pogodnostima koje nudi intelektualno vlasništvo, kao i o potrebi njihovog osposobljavanja za prihvatanje, analizu i implementaciju informacija u području intelektualnoga vlasništva, koje u ogromnim količinama emitiraju nacionalni, regionalni i globalni sustavi.

Potreba i opravdanost toga su evidentne znajući da sustav intelektualnoga vlasništva, posebice patenti, danas u svijetu ima ključnu ulogu u širenju novih tehnoloških informacija. Otkrivanje bitnih izuma objavom patentne prijave povećava fond tehnoloških znanja i potencijalno smanjuje iznose sredstava utrošenih u dupliciranje razvojno-istraživačkih procesa. Procjenjuje se da patentni fondovi sadrže oko 50 milijuna dokumenata i povećavaju se svake godine za oko milijun novih informacijskih jedinica. U patentnim fondovima sadržano je oko 70% svjetskoga tehničkoga znanja i većina tih informacija prvi put se objavljuje putem objave prijave patenta i ne objavljuje se nigdje drugdje.

Patentni fondovi predstavljaju iznimno dragocjen izvor informacija i omogućavaju:

- izbjegavanje troškova istraživanja već poznatog izuma
- provjeru patentibilnosti izuma
- pronalaženje tehnologija za licenciranje i tehnološki transfer
- držanje koraka s tehnološkim trendovima

- otkrivanje gotovih rješenja
- izvor ideja za daljnje inovacije
- monitoring konkurencije
- izbjegavanje povrede tuđih patentnih prava
- identifikaciju povrede vlastitih prava.

Omogućavanje da ti fondovi budu dostupni najširoj javnosti predstavlja veliki korak prema razvoju pretpostavki za izgradnju nacionalne ekonomije utemeljene na znanju.

Za efikasnu uporabu intelektualnoga vlasništva u BiH neophodno je razviti sustav diseminacije informacija koji ima nekoliko bitnih elemenata:

- Web-stranica Instituta treba biti glavni publikacijski i informacijski portal dostupan svakom korisniku koji raspolaže osobnim računalom i ima pristup Internetu. Omogućava pristup informacijskim resursima intelektualnoga vlasništva, te pretraživanje domaćih i stranih baza podataka;
- Službeno glasilo i ostale publikacije Instituta u elektronskom obliku trebaju omogućiti brzo i efikasno informiranje korisnika o novim prijavama i pravima, te ostalim novostima u području intelektualnoga vlasništva u BiH;
- Informacijski centri, namjenski uspostavljeni za područje intelektualnoga vlasništva u okviru EU, poznati pod nazivom centri PATLIB, predstavljaju vrlo važan element sustava diseminacije informacija.

Help-desk u njihovome sustavu treba biti tehnički i kadrovski osposobljen za davanje odgovora na pitanja korisnika u svezi sa zaštitom i uporabom informacija iz nacionalnih, regionalnih i svjetskih fondova intelektualnoga vlasništva, postavljenih putem telefona, e-maila, faks i tijekom osobnih posjeta. Funkcioniranje help-deska treba razvijati u smjeru konzultativne pomoći korisnicima i u složenijim pitanjima, kao što su opsežnije pretrage, analize i tumačenja podataka iz informacijskih fondova intelektualnoga vlasništva. Takve složene zadatke trebaju obavljati educirani kadrovi profila patentnih ispitivača.

Uspostavi centara PATLIB u pojedinim regionima u Bosni i Hercegovini treba pristupiti postupno, a prioritet treba dati sjedištu Instituta u Mostaru, Ispostavi u Sarajevu i Ispostavi u Banjaluci, gdje je uspostava centra PATLIB u tijeku.

- Suradnja s razvojno-istraživačkim sektorom u BiH, prvenstveno sa sveučilištima, u svrhu asistencije i poticanja njihovih inovacijskih aktivnosti. Jedan od načina razvoja te suradnje je u okviru *University Initiative* WIPO-a.
- Suradnja s gospodarskim subjektima u BiH u svrhu povećanja njihove konkurentnosti inkorporiranjem aspekta intelektualnoga vlasništva u njihove poslovne i razvojne programe.

U tu svrhu u BiH, pod vodstvom Instituta, treba razviti i provoditi kvalitetan i efikasan sustav diseminacije informacija, za što Institutu treba omogućiti izgradnju tehničkih i kadrovskih preduvjeta.

Služba za poslovanje Instituta

Služba obavlja sljedeće aktivnosti:

- Poslovi u svezi sa komercijalnim i finansijsko-planskim aktivnostima, investicijama i materijalnim poslovanjem, knjigovodstveno-računovodstvenim poslovima;
- Prati odvijanje i poduzima mjere za povećanje ostvarivanja na tržištu sredstava temeljem djelatnosti Instituta, kao i iz državnoga proračuna;
- Izrađuje finansijska izvješća;
- Prati mjere kadrovske politike i obavlja kadrovske poslove;

- Izrađuje i nadzire ugovore koje Institut sklapa;
- Prati i nadzire primjenu i učinke zakona i propisa relevantnih za institucije i tijela državne uprave;
- Sudjeluje u pripremi i provedbi javnih natječaja i ostalih nabavki sukladno zakonu, nabavlja osnovna sredstva, uredski i sitni materijal;
- Oprema poslovne prostorije Instituta;
- Obavlja poslove u svezi sa uporabom prometnih sredstava Instituta;
- Brine o načinu održavanja sredstava i opreme Instituta.

8.2.3. Redefiniranje resursa Instituta slijedeći strateške ciljeve

Sukladno proširenoj mjerodavnosti Instituta kojom se osiguravaju uspostava, razvoj i djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH, potrebno je stvoriti adekvatne resurse koje opisujemo u nastavku.

A. Povećanje broja osoblja Instituta

Iz Pregleda 2 proistječe da bi se broj osoblja Instituta za izvršenje uloge koja obuhvaća i nove mjerodavnosti na uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH trebao povećati do 84 djelatnika.

U svjetlu te činjenice, može se usporediti broj osoblja ureda za intelektualno vlasništvo u regiji i nekim zemljama EU.

	DRŽAVA	BROJ STANOVNIKA (MIL)	BROJ OSOBLJA UREDA ZA I.V.	
			UKUPNO	NA MILIJUN STANOVNIKA
1.	AUSTRIJA	8.174	208	26
2.	BUGARSKA	7.518	172	23
3.	HRVATSKA	4.497	103	23
4.	REPUBLIKA ČEŠKA	10.246	247	25
5.	NJEMAČKA	82.425	2500	30
6.	MAĐARSKA	10.032	218	22
7.	SRBIJA	8.032	108	13
8.	SLOVENIJA	2.011	49	25
9.	ŠVICARSKA	7.581	208	27
10.	BOSNA I HERCEGOVINA	4.590	37	8

IZVOR: Godišnja izvješća

IZVOR: CIA the World Factbook

Naime, iz ove tablice je vidljivo da zemlje u regiji (koje su prošle ili prolaze sličan put integracije u EU kao što sada prolazi BiH) u uredima za intelektualno vlasništvo imaju u prosjeku 20 uposlenih na milijun stanovnika, što znači da bi primjenom istoga kriterija broj osoblja u Institutu trebao iznositi između 80 i 90 uposlenih.

B. Radni prostor Instituta

Osiguranje adekvatnoga radnoga prostora Instituta čija se djelatnost odvija u Mostaru, Sarajevu i Banjaluci predstavlja bitan preduvjet za kvalitetno obavljanje aktivnosti koje proistječu iz postojećih i novih mjerodavnosti Instituta.

Pri tomu treba uzeti u obzir standard od najmanje 10 m² po djelatniku (radno mjesto opskrbljeno PC), kao i obvezu osiguranja stroge diskrecije i tajnosti informacija o predmetima tijekom postupka, primjereni prostor za rad sa strankama (prijamni ured), nužnost trajnoga odlaganja i arhiviranja dokumenata, adekvatnu prostoriju za smještaj serverske i mrežne opreme uređenu prema standardima ICT (klimatizacija, vatro i vododojava, stabilizirano napajanje električnom energijom, nadzor ulaza u prostoriju), potrebu da se omogući pristup javnosti određenim (prvenstveno informacijskim) resursima.

Iz navedenoga i plana povećanja broja osoblja proizlaze zahtjevi za veličinu i tip radnoga prostora (uredski prostor, prostor za prijam stranaka, edukacijsko-informacijske aktivnosti, arhivski prostor).

C. Financiranje Instituta

Prema sadašnjem sustavu financiranja, sva sredstva za svoj rad Institut dobija iz proračuna BiH, što je za 2007. god. iznosilo

1.469.884 KM.

Istodobno su u proračun BiH uplaćena sredstva ostvarena po osnovi djelatnosti Instituta u BiH (od naplate administrativne pristojbe i posebnih troškova postupka za radnje u postupcima stjecanja, održavanja i prometa prava industrijskoga vlasništva, upisa u Registar zastupnika za industrijsko vlasništvo, te pružanjem informacijskih i drugih usluga iz svoje mjerodavnosti) u iznosu od

1.240.000 KM.

Osim toga, sudjelovanjem Instituta u provedbi postupaka u okviru članstva u međunarodnim konvencijama tijekom 2007. god. u proračun je uplaćeno temeljem Madridskoga aranžmana o međunarodnoj registraciji žigova 588.225,00 CHF, što iznosi

654.400 KM,

te temeljem Sporazuma o suradnji i proširenju sa Europskom patentnom organizacijom iznos od 389.079,00 eura, što iznosi

710.069 KM.

Prema tomu, po osnovi djelatnosti Instituta u 2007. god. u proračun BiH je uplaćeno ukupno

2.604.469 KM.

Uspoređujući iznose koji su Institutu odobreni iz proračuna sa onima koji su uplaćeni u proračun po osnovi djelovanja Instituta, proistječe da je u 2007. godini po osnovi djelovanja Instituta u proračun uplaćeno **1.77** puta više sredstava nego što je Institutu bilo stavljeno na raspolaganje.

Mogu se konstatirati opravdanost i potreba da se povećaju sredstva Instituta već za izvršenje uloge iz postojeće mjerodavnosti (povećanje osoblja sa 37 na 64 uposlena uz osiguranje potrebnoga prostora i opreme). To je osobito potencirano promatrajući djelovanje Instituta s proširenim mjerodavnostima i njegovu ulogu u uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva.

Na opravdanost navedenoga upućuju podaci o raspoloživim sredstvima istovrsnih institucija u nekoliko zemalja.

	DRŽAVA	BROJ STANOVNIKA (MIL)	GODIŠNJI PRORAČUN UREDA ZA I.V. (EURA)	
			UKUPNO (MIL)	PO GLAVI STANOVNIKA
1.	AUSTRIJA	8.174	16.74	2.01
2.	BUGARSKA	7.518	5.1	0.68
3.	HRVATSKA	4.497	2.9	0.64
4.	REPUBLIKA ČEŠKA	10.246	9.5	0.95
5.	NJEMAČKA	82.425	260	3.17
6.	MAĐARSKA	10.032	14	1.4
7.	SRBIJA	8.032	1.5	0.19
8.	SLOVENIJA	2.011	2.34	1.17
9.	ŠVICARSKA	7.581	30	4
10.	BOSNA I HERCEGOVINA	4.590	0.7	0.15

IZVOR: Godišnja izvješća

IZVOR: CIA the World Factbook

Uzimajući kao primjer Hrvatsku, ta bi sredstva iznosila oko 2,9 milijuna eura, što znači da bi Institut iz proračuna BiH trebao imati na raspolaganju oko 5.800.000 KM.

D. Izrada i realizacija programa stručnoga osposobljavanja osoblja Instituta

Svi djelatnici Instituta nužno trebaju proći specifične treninge koje je moguće organizirati uz logističku i financijsku potporu WIPO-a, EPO, OHIM, programa EU (CARDS, IPA, TAIEX).

Treninzi se, prema profilu sudionika, mogu podijeliti na nekoliko skupina:

- Treninzi za vodstvo Instituta,
- Treninzi za osoblje Instituta koje radi u postupcima dodjele prava industrijskoga vlasništva
  - Uvodni trening u intelektualnome vlasništvu
  - Trening za administrativni i tehnički segment administrativnih procedura koje provodi Institut
  - Učenje uz posao,
- Treninzi za osoblje Instituta koje će raditi na pripremama prijedloga novih zakona,
- Treninzi za odabrano osoblje Instituta koje će se baviti specifičnim zahtjevima koji proizlaze iz TRIPS-a i SSP,
- Treninzi za osoblje Instituta koje će se baviti informacijskim aktivnostima,
- Seminari o uporabi ICT za sve djelatnike,
- Tečajevi stranih jezika (engleski, njemački, francuski,..) za sve djelatnike Instituta.

Kontinuirano stručno osposobljavanje osoblja Instituta organizira se, između ostaloga, putem posjeta i boravaka u uredima zemalja u regiji i Europi, putem posjeta, predavanja i seminara stručnjaka iz WIPO-a, EPO, OHIM i pojedinih nacionalnih ureda Instituta.

Program stručnoga osposobljavanja u 2008. i 2009. godini provodi se u okviru projekta CARDS „Izgradnja kapaciteta za zaštitu intelektualnoga vlasništva u BiH“.

Program stručnoga osposobljavanja bit će zastupljen i u svim planovima Instituta za intelektualno vlasništvo BiH u narednome razdoblju.

8.2.4. Koordinacija djelovanja Instituta i institucija za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva

U svrhu postizanja maksimalne koordiniranosti i sinergije djelovanja u uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH, čija je stožerna točka Institut, predlaže se formiranje sljedećih vijeća:

- Vijeće za legislativni razvoj sustava intelektualnoga vlasništva BiH
- Vijeće za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva
- Vijeće za razvoj korisnika intelektualnoga vlasništva
- Vijeće za unapređenje uporabe zaštite oznaka zemljopisnoga podrijetla
- Vijeće za autorsko pravo i srodna prava i kolektivno ostvarivanje autorskoga prava i srodnih prava
- Vijeće za suzbijanje piraterije i prometa krivotvorenom robom.

Vijeća bi formiralo Vijeće ministara BiH na prijedlog Instituta.

Operativnu potporu vijećima bi davao Institut, a ona bi bila sastavljena od predstavnika Instituta i relevantnih institucija u BiH.

Navedeni su tipični profili vijeća u ovome području. Otvorena je mogućnost za formiranje novih vijeća, osobito vijeća za razvoj korisnika (primjerice, Vijeće inovatora, Vijeće za znanstveni sektor, Vijeće za malo i srednje poduzetništvo i dr.).

Formiranje novih vijeća koja bi obuhvaćala samo pojedine skupine korisnika (inovatora) je pitanje procjene i odluke toga vijeća za korisnike.

Otvorena je mogućnost, i to bi bilo poželjno, da svoje predstavnike u odgovarajućim vijećima imaju i pojedina ministarstva iz entiteta i na državnoj razini, državne agencije, gospodarske komore, sveučilišta, asocijacije inovatora, obrtnici, odnosno mala i srednja poduzetništva i drugi.

Vijeće za legislativni razvoj sustava intelektualnoga vlasništva BiH bilo bi sastavljeno od predstavnika:

- Instituta
- Ministarstva pravde
- Pravosuđa
- Pravnoga fakulteta
- Direkcije za europske integracije.

Vijeće za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva bilo bi sastavljeno od predstavnika:

- Instituta
- Uprave za neizravno oporezivanje (UNIO)
- Tržišne inspekcije RS i FBiH
- Suda BiH
- Sudova
- Agencije za istrage i zaštitu (SIPA)
- Vijeća za zaštitu potrošača
- Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa – Sektor poljoprivrede.

Vijeće za razvoj korisnika intelektualnoga vlasništva bilo bi sastavljeno od predstavnika:

- Instituta
- Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
- Sveučilišta i fakulteta
- Komora (gospodarska i obrtnička)
- Inovatora i asocijacija inovatora u RS i FBiH
- Velikih kompanija aktivnih u stjecanju intelektualnoga vlasništva.

Vijeće za unapređenje uporabe zaštite oznaka zemljopisnoga podrijetla bilo bi sastavljeno od predstavnika:

- Instituta
- Agencije za sigurnost hrane
- Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa – Sektor poljoprivrede
- Agromediteranskoga instituta
- Predstavnik udruga i proizvođača poljoprivrednih, ribljih i prehrambenih proizvoda sa obilježjima zemljopisne oznake.

Vijeće za autorsko pravo i srodna prava i kolektivno ostvarivanje autorskoga prava i srodnih prava bilo bi sastavljeno od predstavnika:

- Instituta
- Udruga za kolektivno ostvarivanje autorskoga prava
- Radiodifuznih organizacija
- Regulatorne agencije
- Porezne uprave

- autora i umjetnika izvođača, proizvođača fonograma iz FBiH i RS i drugih autora pojedinih djela na koje se primjenjuju Zakon o autorskom pravu i Zakon o kolektivnome ostvarivanju autorskoga prava i srodnih prava.

Vijeće za suzbijanje piraterije i prometa krivotvorenom robom bilo bi sastavljeno od predstavnika:

- Uprave za neizravno oporezivanje (UNIO)
- Agencije za istrage i zaštitu (SIPA)
- MUP-a FBiH i RS
- nadležne institucije za tržišnu inspekciju u RS, FBiH i Distriktu Brčko
- Pravnoga fakulteta
- Tužiteljstva.

Broj i sastav navedenih vijeća ne trebaju se smatrati konačnim.

Vijeća bi imala savjetodavni karakter, te bi nakon konstituiranja imenovala svojega predsjednika, odnosno odgovarajuća tijela. Vijeća bi donosila periodične planove i programe rada, što bi predstavnicima koristilo kao polazna osnova da u svojim matičnim sredinama potaknu stvaranje pretpostavki za njihov puni doprinos razvoju i djelovanju sustava intelektualnoga vlasništva.

Potrebni resursi u institucijama čiji predstavnici ulaze u sastav vijeća bi se stvarali djelovanjem vijeća čiji bi rad bio podržan određenim funkcijama Instituta. Time bi se mogli odmah poduzeti iniciranje, usmjeravanje i koordiniranje aktivnosti u radu vijeća i tako pospješiti uspostava, razvoj i djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH.

8.2.5. Obavljanje mjerodavnosti Instituta u entitetima (FBiH i RS)

Zakonom o osnutku Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 43/04) određeno je sjedište Instituta u Mostaru, a u Sarajevu i Banjaluci su utvrđene, kao organizacijske jedinice, ispostave Instituta. Djelatnost Instituta glede informiranja korisnika, kao i djelovanja vijeća će se odvijati na način da se stvore maksimalni uvjeti za participaciju svih relevantnih subjekata iz oba entiteta i Distrikta Brčko. Jedan od primjera je informacijska djelatnost u obliku centara PATLIB. Prvi takav centar će se osnovati i početi raditi u Banjaluci, a taj proces će se nastaviti i u drugim većim administrativnim i gospodarskim centrima.

Vrsta, obujam i intenzitet aktivnosti koje bi bile provođene u ispostavama uređuju se Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji Instituta za intelektualno vlasništvo BiH sukladno potrebama, ciljevima i zadaćama u području intelektualnoga vlasništva.

8.3. Preporuke za strateški razvoj Instituta

Preporuke za poticanje razvoja modernoga sustava intelektualnoga vlasništva u BiH koje treba inicirati, modelirati i koordinirati Institut kao njegova stožerna točka

Ulogu Instituta treba promatrati u kontekstu ključne zadaće koja proizlazi iz opredjeljenja da se u BiH izgrade ekonomski prosperitet i konkurentno gospodarstvo utemeljeno na znanju. U tu svrhu treba razvijati sustav intelektualnoga vlasništva u BiH koji će biti prilagođen aktualnim i budućim potrebama korisnika koji ne funkcioniraju samo unutar državnih granica nego sve više postaju dio globalne ekonomije.

PREPORUKE ZA POTICANJE RAZVOJA MODERNOGA SUSTAVA INTELEKTUALNOGA VLASNIŠTVA U BIH

Kratkoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Razmatranje, usvajanje i primjena Strategije razvoja Instituta ➤ Unapređenje legislativnoga okvira u području intelektualnoga vlasništva ➤ Uspostava vijeća ➤ Izrada Akcijskoga plana za intenzivnu promidžbeno-edukativnu kampanju kao prvi korak u razvoju korisničke komponente sustava intelektualnoga vlasništva u BiH
Srednjoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Institucionalna reorganizacija (određivanje mjerodavnosti institucija u sustavu ostvarivanja prava intelektualnoga vlasništva) ➤ Specijalistička izobrazba službenika u institucijama za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva ➤ Primjena akcijskoga plana za intenzivnu promidžbeno-edukativnu kampanju na svim razinama državne vertikale (od najviših instanci izvršne vlasti preko upravljačkih struktura u znanstvenome, razvojno-istraživačkome, visokoobrazovnome, te gospodarskome sektoru, pa sve do pojedinaca koji participiraju kao izvršitelji u tim sektorima)
Dugoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Napredna specijalistička obuka – seminari u WIPO-u, EPO, OHIM ➤ Uspostava specijaliziranih odjela za intelektualno vlasništvo u svim institucijama za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva ➤ Uspostava transparentne prakse (sukladnost u tumačenju zakona, prikupljanje i objava pravomoćnih presuda) ➤ Izgradnja i implementacija modela suradnje među institucijama za ostvarivanje intelektualnoga vlasništva ➤ Uspostava tehnološke infrastrukture za prikupljanje i razmjenu podataka o pravima intelektualnoga vlasništva (baze podataka, povezivanje informacijsko-komunikacijskim mrežama) ➤ Javna objava statističkih podataka o uspješnome djelovanju u svrhu promicanja svijesti o značaju i doprinosu intelektualnoga vlasništva ➤ Pokretanje stručnoga časopisa u kojem bi se objavljivali stručni i znanstveni prilozi iz teorije i prakse stjecanja i ostvarivanja intelektualnoga vlasništva ➤ Iniciranje i koordiniranje izrade kompletnoga inovacijskoga sustava BiH u kojem bi se izgradio model suradnje i povezivanja razvojno-istraživačkih institucija, s jedne strane, i industrije, s druge strane, po uzoru na uspješnu praksu zemalja u Europi

Preporuke za jačanje institucionalnih kapaciteta Instituta

Glavna funkcija Instituta (*core business*) je dodjela prava industrijskoga vlasništva za što treba unaprijediti i razviti niz resursa i pretpostavki. Da bi se što prije stvorili uvjeti za uspostavu postupka dodjele prava industrijskoga vlasništva na objektivan, kvalitetan, ažuran i transparentan način, neophodno je osigurati određeni broj educiranoga osoblja, visoki stupanj razvoja, pouzdanosti i stabilnosti informatičkoga sustava, primjereni ustroj rada i druge pretpostavke koje navodimo u nastavku.

PREPORUKE ZA JAČANJE INSTITUCIONALNIH KAPACITETA INSTITUTA

Kratkoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Povećanje broja osoblja Instituta do 45 uposlenih ➤ Osiguranje adekvatnoga radnoga prostora i opreme ➤ Izrada i provedba programa stručnoga osposobljavanja osoblja Instituta ➤ Izrada plana unapređenja informatičke infrastrukture prema preporukama WIPO-a, EPO, OHIM i iskustvima ureda u regiji ➤ Izrada strukturnoga i funkcionalnoga ustroja Instituta sa sistematizacijom radnih mjesta sukladno novim mjerodavnostima Instituta ➤ Izrada internih smjernica za rad Instituta
Srednjoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Implementacija redefinirane organizacijske strukture Instituta ➤ Osiguranje prostora u Mostaru, Sarajevu i Banjaluci ➤ Povećanje broja osoblja sukladno proširenju mjerodavnosti Instituta ➤ Modernizacija i unapređenje baza podataka za patente, žigove, industrijski dizajn (registri) i razvoj modernoga sustava upravljanja dokumentima (<i>Document Management</i>) ➤ Modernizacija i unapređenje informatičke potpore postupku dodjele prava industrijskoga vlasništva ➤ Omogućavanje pristupa i pretraživanja bh. registara industrijskoga vlasništva putem Interneta ➤ Osiguranje uvjeta (prostor, oprema, osoblje) za otvaranje centara PATLIB u Mostaru i Sarajevu
Dugoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Razvoj pretpostavki za elektronsko podnošenje prijava za priznanje prava industrijskoga vlasništva ➤ Osiguranje financijskih uvjeta za djelovanje Instituta sukladno proširenoj mjerodavnosti Instituta

Preporuke za razvoj korisnika sustava intelektualnoga vlasništva u BiH

Edukacija i promidžba predstavljaju ključne elemente izgradnje javne svijesti o ulozi i značaju intelektualnoga vlasništva u kontekstu aktualnih političkih i gospodarskih trendova u svijetu. Kao nužnost se nameće stvaranje kulture intelektualnoga vlasništva i povećanje opće spoznaje o efektima zaštite i koristi od uporabe intelektualnoga vlasništva posebice u svezi sa povećanjem produktivnosti i kompetitivnosti na tržištu, stranim ulaganjima, transferom tehnologije, kreiranjem i primjenom novih tehničkih rješenja.

Pristupom BiH WTO i početkom pregovora o SSP sa EU potreba za promjenama i glede suvremene zastupljenosti intelektualnoga vlasništva u svim segmentima društva postaje još izraženija.

U tu svrhu nužno je pokrenuti intenzivnu promidžbeno-edukativnu kampanju kako bi se problematika stjecanja i uporabe intelektualnoga vlasništva dovela u fokus zanimanja svih progresivnih struktura društva.

Proces izgradnje javne svijesti je opsežan i dugotrajan i Institut će ga moći obaviti kvalitetno i pravodobno samo uz snažnu potporu državne vertikale.

PREPORUKE ZA RAZVOJ KORISNIKA SUSTAVA INTELEKTUALNOGA VLASNIŠTVA U BIH

Kratkoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Izrada informacijske strategije Instituta ➤ Izrada Akcijskoga plana za intenzivnu promidžbeno-edukativnu kampanju (prezentacije, seminari, radionice, materijali) ➤ Izrada tehničkih i organizacijskih pretpostavki za sustavnu diseminaciju informacija u području intelektualnoga vlasništva kao osnove za elektronski pristup resursima Instituta ➤ Izrada i objava nove web-stranice Instituta (<i>Redesign</i> postojeće) ➤ Izrada informacijskih produkata u elektronskoj formi ➤ Uspostava informacijskoga centra u Banjaluci ➤ Intenzivan i kontinuiran postupak edukacije kadra za informacijske aktivnosti u području intelektualnoga vlasništva ➤ Izrada godišnjega izvješća Instituta
Srednjoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uspostava mreže informacijsko-konzultativnih centara (help-desk za intelektualno vlasništvo) u Banjaluci, Mostaru i Sarajevu ➤ Izrada i implementacija modela internoga sustava za uporabu intelektualnoga vlasništva u gospodarskim entitetima ➤ Izrada i implementacija modela uporabe intelektualnoga vlasništva na sveučilištima ➤ Uspostava projekata na državnoj razini kojima bi se financijski podupirala zaštita intelektualnoga vlasništva na domaćoj i međunarodnoj razini, pretrage stanja tehnike, izlaganja na izložbama i sajmovima, licenciranje ➤ Seminari u suradnji s WIPO-om i EPO o licenciranju, prijenosu tehnologije, uporabi intelektualnoga vlasništva na sveučilištima ➤ Uspostava državne nagrade za inovativnost u suradnji s WIPO-om
Dugoročno	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uvrštenje intelektualnoga vlasništva kao kolegija na pravne, prirodne i tehničke fakultete ➤ Poticanje uspostave i djelovanja specijalističkih konzultacijskih agencija (<i>one-stop-shop</i> za intelektualno vlasništvo)

9. ZAKLJUČAK

Strategija razvoja Instituta za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine 2008-2015. predstavlja temeljni dokument u kojem se razrađuju okvir i pravci razvoja novoga sustava intelektualnoga vlasništva u BiH do 2015. godine slijedeći opredjeljenja zacrtana u *Strategiji integriranja Bosne i Hercegovine u Europsku uniju*.

Od osobite je važnosti potreba da se, po uzoru na zemlje sa ekonomijama tradicionalno utemeljenim na vlasničkim i tržišnim načelima, u Bosni i Hercegovini postignu razmjeri sustavne uporabe intelektualnoga vlasništva u funkciji ekonomskoga razvoja, te aktualnih i predstojećih integracijskih procesa.

U *Strategiji* se definiraju legislativna, institucionalna i korisnička komponenta sustava intelektualnoga vlasništva BiH, te se daju pretpostavke koje će omogućiti njihovo djelovanje u izgradnji novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH.

U kontekstu toga, u dokumentu je dan poseban akcent na razvoj Instituta kako bi, uz postojeće, mogao preuzeti i nove mjerodavnosti i tako postati stožerna institucija u uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva BiH. To obuhvaća i razvoj legislative u području intelektualnoga vlasništva, davanje doprinosa razvoju institucija za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva, te razvoju korisnika intelektualnoga vlasništva.

U ostvarivanju navedenoga cilja prioritet predstavlja izgradnja adekvatnih kapaciteta Instituta da bi mogao efikasno i kvalitetno izvršavati aktivnosti prema postojećim mjerodavnostima. To pretpostavlja daljnje povećanje kapaciteta Instituta povećanjem broja djelatnika sa 37 na 64, te osiguranje zadovoljavajućega financiranja, potrebnog radnog prostora i opreme i provedbu obuke i specijalizacije osoblja.

Istodobno je potrebno stvoriti pretpostavke i osposobiti Institut za preuzimanje i novih mjerodavnosti kako bi bilo moguće izvršiti ulogu u uspostavi, razvoju i djelovanju novoga sustava intelektualnoga vlasništva Bosne i Hercegovine. To pretpostavlja provedbu sljedećih konkretnih aktivnosti:

- ✚ Razmatranje i usvajanje ove Strategije razvoja Instituta za intelektualno vlasništvo;
- ✚ Definiranje novih mjerodavnosti, kao i uključivanje mjerodavnosti za intelektualno vlasništvo u postojeće mjerodavnosti institucija za ostvarivanje prava intelektualnoga vlasništva;
- ✚ Uspostava nove organizacijske strukture Instituta u kojoj su, uz postojeće, zastupljeni i novi sektori i službe;
- ✚ Povećanje broja osoblja do 84 djelatnika;
- ✚ Osiguranje zadovoljavajućega financiranja, potrebnoga radnoga prostora i opreme;
- ✚ Provedbu obuke i specijalizacije osoblja;
- ✚ Formiranje i aktiviranje rada vijeća pri Institutu.

Potrebe za provedbom naznačenih aktivnosti su evidentne a njihova opravdanost i provedivost proistječu ne samo iz usporedbe razmjera financiranja istovrsnih institucija u europskim zemljama nego i iz činjenice da je Institut u 2007. godini, po osnovi svoje djelatnosti, osigurao uplatu sredstava u proračun BiH u iznosu koji je 1,77 puta veći od sredstava koja su Institutu u istoj godini stavljena na raspolaganje.

Operacionalizacijom Strategije bit će mogući uspostava, razvoj i djelovanje novoga sustava intelektualnoga vlasništva, te njegova uporaba u funkciji gospodarskoga razvoja sukladno praksi koja je zastupljena u zemljama konkurentskoga gospodarskoga okruženja kako u EU, tako i u globalnim okvirima.

10. DODACI

Dodatak 1: Oblici intelektualnoga vlasništva

Dodatak 2 : Pregled koncepata legislative u području industrijskoga vlasništva

Dodatak 1: Oblici intelektualnoga vlasništva

Dodatak 2 : PREGLED ZAKONSKIH RJEŠENJA U ZEMLJAMA EU I REGIJI

ZAKON O INDUSTRIJSKOME VLASNIŠTVU ILI SEPARATNI ZAKONI ZA PATENTE, ŽIGOVE...

	DRŽAVA	ZAKON O INDUSTRIJSKOM E VLASNIŠTVU	POSEBNI ZAKONI ZA PATENTE, ŽIGOVE, DIZAJN...	NAPOMENA
1	ALBANIJA		+	
2	AUSTRIJA		+	
3	BELGIJA		+	
4	BOSNA I HERCEGOVINA	+		
5	BUGARSKA		+	
6	HRVATSKA		+	
7	REPUBLIKA ČEŠKA		+	
8	CIPAR		+	
9	DANSKA		+	
10	ESTONIJA		+	
11	FINSKA		+	
12	FRANCUSKA	+		
13	NJEMACKA		+	
14	GRČKA		+	
15	MAĐARSKA		+	
16	IRSKA		+	
17	ITALIJA		+	
18	LATVIJA		+	
19	LITVANIJA		+	
20	LUKSEMBURG		+	
21	MAKEDONIJA	+		
22	MALTA		+	
23	NIZOZEMSKA		+	
24	POLJSKA	+		
25	PORTUGAL	+		
26	RUMUNIJA		+	
27	SRBIJA		+	
28	SLOVACKA		+	
29	SLOVENIJA	+		
30	ŠPANJOLSKA		+	
31	ŠVEDSKA		+	
32	ŠVICARSKA		+	
33	UJEDINJENO KRALJEVSTVO		+	

